

Zbirka medijskih objav

INŽENIRSKA ZBORNICA SLOVENIJE,
za obdobje 28. 12. 2019

Število objav: 19

Internet: 5

Tisk: 14

Spremljane teme:

Inženirska ...: 2

Inženirska ...: 1

Barbara Škraba Flis: 0

Gradbeni zakon: 1

Zakon ... načrtovanju: 0

Zakon ... arhitektih: 0

Gradbena parcela: 0

Evidenca stavbnih ...: 0

Svetovni ... 2019: 0

Gradbeništvo, graditev: 19

Internet	Naslov	Tedenska napoved - tematski prispevki od 30. 12. do 5. 1.		
Zaporedna št. 1	Medij	Sta.si, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Napoved dogodkov; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 6	Avtor	STA		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...razstavah v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije v 2020 - ozadje pred drugim krogom volitev na Hrvaškem TOREK, 31. decembra - tematski prispevek o razmerah v gradbeništvu iz niza Ob prelomu leta - tematski prispevek o razstavah Muzeja in galerij mesta Ljubljane (MGLM) v 2020 - prispevek o aktivnostih policije iz niza Ob...			

Internet	Naslov	V Sloveniji letos prvič več moških kot žensk		
Zaporedna št. 2	Medij	Delo.si, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 12	Avtor	Miha Jenko		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...zaupanja, ki je najbolj padlo v gradbeništvu , v predelovalni industriji in tudi med samimi potrošniki. Znižala so se pričakovanja glede zaposlovanja v predelovalnih dejavnostih in gradbeništvu in tudi ravni naročil v obeh dejavnostih so nižje. Ali je to v zadnjih mesecih še bolj izrazito? Gradbeništvo se po dveh letih, ko smo imeli pozitiven...			

Internet	Naslov	V Sloveniji letos prvič več moških kot žensk		
Zaporedna št. 3	Medij	Times.si, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 18	Avtor	Miha Jenko		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...vprašanje zaupanja, ki je najbolj padlo v gradbeništvu , v predelovalni industriji in tudi med samimi potrošniki. Znižala so se pričakovanja glede zaposlovanja v predelovalnih dejavnostih in gradbeništvu in tudi ravni naročil v obeh dejavnostih so nižje. Ali je to v zadnjih mesecih še bolj izrazito? Gradbeništvo se po dveh letih, ko smo imeli pozitiven...			

Tisk	Naslov	Naše izgubljeno desetletje		
Zaporedna št. 4	Medij	Večer - V soboto, Slovenija	Stran: 10	Površina: 2.453 cm ²
	Rubrika, Datum	V soboto; 28. 12. 2019		
Stran v zbirki: 25	Avtor	Večera Novinarji		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...zaposlovala 60 tisoč ljudi, medtem ko jih je bilo leta 2013 le še dobrih 30 tisoč. Večina tistih, ki so gradbeništvo zavozili, pa si je poiskala dobro plačane službe pri tuji konkurenci. Desetletje je trajalo, da se je slovensko gradbeništvo pobralo. Mrzlično iskanje izhoda mimo kriznih čeri je s pomočjo Evropske komisije leta 2013 naplavilo...			

Internet	Naslov	Nelojalna konkurenca gradbenim podjetjem na slovenskem trgu		
Zaporedna št. 5	Medij	Si21.com, Slovenija		
	Rubrika, Datum	ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 26	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...dejavnosti (KPGD). To predstavlja nelojalno konkurenco gradbenim podjetjem na slovenskem trgu gradenj in njihovim zaposlenim na slovenskem trgu dela. »Plače v gradbeništvu so med najnižjimi v gospodarskih dejavnostih, interes mladih za vstop v gradbene poklice je zato izjemno nizek,« je povedal mag. Jože Renar, direktor GZS...			

Tisk	Naslov	PRIJAZNI SILAK		
Zaporedna št. 6	Medij	Transport & logistika, Slovenija	Stran: 20	Površina: 3.499 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 33	Avtor	Emil Šterbenk		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...kar je več kot dvakratna moč motorja. NA ASFALTU IN GRADBIŠČU Sicer tudi prekucniki, kakršen je Renault K večino poti prevozijo po asfaltu, a (zlasti v gradbeništvu) morajo velikokrat voziti po slabih podlagah, tudi neutrjenih. In Kje veliki večini izzivov zlahka kos. Dandanašnji so vsi tovarnjaki pametni in testni...			

Tisk	Naslov	BILANCA		
Zaporedna št. 7	Medij	Gradbenik, Slovenija	Stran: 5	Površina: 214 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 34	Avtor	Uredništvo		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...BILANCA Letošnje leto je bilo za gradbeništvo uspešno: po podatkih statističnega urada Republike Slovenije je bila vrednost opravljenih gradbenih del v prvih desetih mesecih letošnjega leta (za to...			

Tisk	Naslov	Projekt CELKROG		
Zaporedna št. 8	Medij	Gradbenik, Slovenija	Stran: 17	Površina: 392 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 35	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...obnovljivih virov prepoznana kot eno od prioritetenih področij krožnega gospodarstva, ki lahko doprinesejo k razvoju številnih novih proizvodov. Ta področja so: gradbeništvo , pohištvena industrija, papir, hrana, tekstil, kemikalije in energijska izraba teh materialov. Specifični cilji programa sledijo konceptu zapiranja snovnih...			

Tisk	Naslov	Uspešen zaključek mednarodnega projekta SKILLCO s področja gradbeništva		
Zaporedna št. 9	Medij	Gradbenik, Slovenija	Stran: 8	Površina: 113 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 36	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...LJUBLJANA Uspešen zaključek mednarodnega projekta SKILLCO s področja gradbeništva Na GZS-ZGIGM so tri leta vodili mednarodni projekt SKILL-CO, ki je potekal v več državah članicah EU, in sicer Nemčiji, na Madžarskem in v Sloveniji ter...			

Tisk	Naslov	Dan inovativnosti v JUB-u		
Zaporedna št. 10	Medij	Gradbenik, Slovenija	Stran: 8	Površina: 95 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 37	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...svojimi rešitvami sodelovali predstavniki raziskovalnih institucij, kot sta Zavod za gradbeništvo Slovenije (ZAG) in Institut Jožef Stefan (IJS), pa tudi raziskovalci iz Biotehniške fakultete, Fakultete za strojništvo ter Fakultete za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Z zanimivima predstavitevama sta dogodek sooblikovala...			

Tisk	Naslov	GRADIMO Z NARAVO NA SEJMU MEGRA 2020!		
Zaporedna št. 11	Medij	Gradbenik, Slovenija	Stran: 29	Površina: 247 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 38	Avtor	Unknown		
	Teme	Inženirska dejavnost, inženirji , Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...GRADIMO Z NARAVO NA SEJMU MEGRA 2020! Konjunkturo v gradbeništvu bo od 25. do 28. marca 2020 v Gornji Radgoni poosebljal 31. Mednarodni sejem gradbeništva, energetike, komunale in obrti MEGRA. Spodbuja bo trajnostno gradnjo, varčevanje z energijo in uporabo obnovljivih virov energije. Mednarodni sejem gradbeništva, energetike, komunale in obrti...			

Tisk	Naslov	TEKMOVANJE: SAINT-GOBAIN MULTICOMFORT, PARIZ 2020		
Zaporedna št. 12	Medij	Gradbenik, Slovenija	Stran: 28	Površina: 362 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 39	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...TEKMOVANJE: SAINT-GOBAIN MULTICOMFORT, PARIZ 2020 Tekmovanje za študente arhitekture in gradbeništva že 16. leto zapored poteka pod pokroviteljstvom in organizacijo podjetja Saint-Gobain, letos s pripravo trajnostno naravnane projektne naloge - spremembo...			

Tisk	Naslov	PORTOROŽ Srečanje sekcij s področja gradbeništva		
Zaporedna št. 13	Medij	Gradbenik, Slovenija	Stran: 8	Površina: 81 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 40	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...PORTOROŽ Srečanje sekcij s področja gradbeništva 31. januarja in 1. februarja 2020 bo v Kongresnem centru Grand hoteta Bernardin v Portorožu skupno strokovno srečanje gradbincev, kleparjev, krovcev, slikopleskarjev,...			

Tisk	Naslov	KDO LAHKO IZDELA GEOTEHNIČNI DEL PROJEKTNE DOKUMENTACIJE?		
Zaporedna št. 14	Medij	Gradbenik, Slovenija	Stran: 38	Površina: 603 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 42	Avtor	Unknown		
	Teme	Inženirska dejavnost, inženirji , Inženirska zbornica Slovenije , Gradbeni zakon , Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...GRADBENI ZAKON IN ZAKON O ARHITEKTURNI IN INŽENIRSKI DEJAVNOSTI KDO LAHKO IZDELA GEOTEHNIČNI DEL PROJEKTNE DOKUMENTACIJE? Geotehnični elaborat? Geološko geotehnično poročilo? Geotehnični projekt? Že glede naslova...			

Tisk	Naslov	GRADBENI SEJMI V LETU 2020		
Zaporedna št. 15	Medij	Gradbenik, Slovenija	Stran: 26	Površina: 1.110 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 44	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...številki Gradbenika objavljamo seznam gradbenih sejmov v letu 2020 v Sloveniji (navedene so tudi sejemske prireditve, katerih velik del zajema področje gradbeništva ; in večjih gradbenih sejmov v tujini. V prihodnjem letu m za nas zelo zanimivih sejmov BAU m Baume, je pa zato veliko drugih zanimivih prireditev s področja...			

Tisk	Naslov	ZAŠČITA BETONSKIH OBJEKTOV PO POPRAVILIH		
Zaporedna št. 16	Medij	Gradbenik, Slovenija	Stran: 20	Površina: 1.210 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 48	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...betonskih konstrukcijah je potrebno upoštevati tudi obstojnost obnove. Koncept sovpada s pojmom sonaravnost in trajnost, pomembnima področjema tudi v gradbeništvu . Večjo obstojnost dosežemo tudi z zaščito jeklene armature in s površinsko zaščito betona. Beton, vsestranski in najpogosteje uporabljan gradbeni material,...			

Tisk	Naslov	ZAŠČITA JEKLENIH KONSTRUKCIJ PRED KOROZIJO IN STANDARD SIST EN ISO 12944:2018		
Zaporedna št. 17	Medij	Gradbenik, Slovenija	Stran: 24	Površina: 729 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 50	Avtor	Jure Jug		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...premazi podrobno obravnava standard SIST EN ISO 12944:2018, ki je sestavljen iz 9-ih delov. V nadaljevanju lahko najdete bistvene vsebine za področje gradbeništva : 1. Uvod opredeljuje trajnost premaznega sistema: nizka (L) do 7 let, srednja (M) od 7 - 15 let, visoka (H) od 15 - 25 let, zelo visoka (VH) nad...			

Tisk	Naslov	17. KOLOKVIJ ASFALTI, BITUMNI IN VOZIŠČA		
Zaporedna št. 18	Medij	Gradbenik, Slovenija	Stran: 50	Površina: 645 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 52	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...deset tujih, sodelovalo je 35 razstavljalcev in pokroviteljev, predstavilo se je devet podjetij in družb, pripravili pa so tudi okroglo mizo z naslovom » Gradbeništvo - uspeh ali težava gospodarstva v Sloveniji?« kot pogovor med naročniki, izvajalci, univerzo in gospodarsko zbornico. Na kolokviju so bile izvedene štiri...			

Internet	Naslov	V Sloveniji letos prvič več moških kot žensk		
Zaporedna št. 19	Medij	Aktualno24.si, Slovenija		
	Rubrika, Datum	ostalo; 27. 12. 2019		
Stran v zbirki: 58	Avtor	Miha Jenko		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...zaupanja, ki je najbolj padlo v gradbeništvu , v predelovalni industriji in tudi med samimi potrošniki. Znižala so se pričakovanja glede zaposlovanja v predelovalnih dejavnostih in gradbeništvu in tudi ravni naročil v obeh dejavnostih so nižje. Ali je to v zadnjih mesecih še bolj izrazito? Gradbeništvo se po dveh letih, ko smo imeli pozitiven...			

Tedenska napoved - tematski prispevki od 30. 12. do 5. 1.

Napoved ozadij, tematskih prispevkov in pogovorov **STA** od 30. decembra do 5. januarja.

PONEDELJEK, 30. decembra

- prispevek o dogajanju na področju izobraževanja iz niza Ob prelomu leta
- prispevek o dogajanju na področju sociale iz niza Ob prelomu leta
- tematski prispevek o razstavah v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije v 2020
- ozadje pred drugim krogom volitev na Hrvaškem

TOREK, 31. decembra

- tematski prispevek o razmerah v **gradbeništvu** iz niza Ob prelomu leta
- tematski prispevek o razstavah Muzeja in galerij mesta Ljubljane (**MGLM**) v 2020
- prispevek o aktivnostih policije iz niza Ob prelomu leta
- prispevek o obeleževanju 30. obletnice predosamosvojitvenih dogodkov iz niza Ob prelomu leta

SREDA, 1. januarja

- tematski prispevek o Galwayju, evropski prestolnici kulture 2020 iz niza Ob prelomu leta
- tematski prispevek o Reki, evropski prestolnici kulture 2020 iz niza Ob prelomu leta

ČETRTEK, 2. januarja

- tematski prispevek ob 100-letnici delovanja Šentjakobskega gledališča iz niza Ob prelomu leta
- tematski prispevek ob 50-letnici Tedna slovenske drame iz niza Ob prelomu leta
- tematski prispevek o razmerah v javnih financah iz niza Ob prelomu leta

PETEK, 3. januarja

- tematski prispevek o razstavah v Narodnem muzeju Slovenije v 2020

SOBOTA, 4. januarja

- ni napovedanih pomembnejših tematskih prispevkov

NEDELJA, 5. januarja

- ozadje o dogajanju v parlamentu v prihodnjem tednu
- ozadje o dogajanju na sodiščih v prihodnjem tednu

V Sloveniji letos prvič več moških kot žensk

Evidenca 2019: z Bojanom Nastavom, generalnim direktorjem Sursa, o blaginji, selitvah, demografiji in gospodarskem utripu Slovenije

Objavljeno
27. december 2019 06:00

Posodobljeno
27. december 2019 06:35

Direktor Surs- a dr. Bojan Nastav. V Ljubljani 18.11.2019[Bojan Nastav.Surs.Statistika.Ljubljana] Foto Mavric

Miha Jenko

Ljubljana – Življenjski standard pri nas se izboljšuje, po razvitosti se počasi spet približujemo evropskemu povprečju. A po drugi strani je selitveni prirast državljanov Slovenije že devetnajst let zapored negativen. V 2018 se jih iz države izselilo za 2200 več, kot se jih je priselilo nazaj. Tudi pri investicijah v razvoj ne dosegamo ciljev, smo pa pri obnašanju vse bolj okoljsko zavedni, smo izvedeli v pogovoru z Bojanom Nastavom, generalnim direktorjem državnega statističnega urada (Surs).

Miha Jenko

Kako smo skozi oči statistike živeli v letu 2019? Je bila povprečna blaginja državljanov letos večja kot lani?

Življenjski standard prebivalcev Slovenije se je letos nekoliko izboljšal. Razpoložljivi dohodek gospodinjstev se je po podatkih za prvo polovico 2019 v primerjavi z enakim obdobjem lani nominalno povečal za dobrih sedem, realno pa za slabih šest odstotkov. Za to sta dva glavna razloga. Povečal se je sam dohodek od dela, kot posledica pozitivnih gibanj na trgu dela. Še vedno je raslo povpraševanje po delavcih. Skupno število zaposlenih je tudi na rekordni ravni. Skupna zaposlenost je milijon 50 tisoč zaposlenih, po konceptu nacionalnih računov.

Večji razpoložljivi dohodek vključuje tudi višje plače. Kaj se je dogajalo pri njih?

V prvih devetih mesecih je bila povprečna bruto plača nominalno višja za 4,3 odstotka, realno pa se je povečala za 2,6 odstotka. Podobno je bilo gibanje pri neto plačah, te so bile nominalno za 3,7, realno pa za dva odstotka višje kot v prvih devetih mesecih lani. Povprečna bruto plača je presegala 1700, povprečna neto plača pa 1100 evrov. Povprečne plače so se povečevale tako v zasebnem kot v javnem sektorju. Pri javnem sektorju je bilo povišanje malenkost višje tudi zaradi zvišanja plač javnim uslužbencem.

Kaj pa pokojnine?

Povprečna neto starostna pokojnina je oktobra znašala 657 evrov, v obdobju enega leta pa se je nominalno povečala za 2,5 odstotka.

Glede na demografske trende je pri nas čedalje več starejših od 65 let. Koliko pa je upokoјencev?

Po podatkih Zpiza smo v oktobru letos imeli 622 tisoč upokoјencev oziroma uživalcev pokojnin. Število vseh prejemnikov pokojnin se je v zadnjih desetih letih povečalo za osem odstotkov, od tega se je število uživalcev starostnih pokojnin povečalo za slabo četrtno.

Poglejmo še domove za starejše občane, koliko varovancev imajo?

Po podatkih z začetka leta 2019 smo imeli v domovih za starejše 19 260 oseb. Od tega jih je bilo 95 odstotkov starejših od 65 let. V zadnjih osmih letih se je število prebivalcev teh domov povečalo za 15 odstotkov, tudi zaradi novih zmogljivosti. Če bi imeli dovolj velike kapacitete, bi bil verjetno ta odstotek še višji.

Kaj ste letos zabeležili pri demografiji na Slovenskem? Koliko nas je, kako dolgo živimo, koliko je bilo novorojenih?

V Sloveniji nas je skoraj dva milijona 90 tisoč, povprečna starost je dobrih 43 let, petina prebivalcev pa je starejših od 65 let. Demografski trendi nakazujejo, da se bo delež starejših do leta 2055 povečal na skoraj tretjino in tudi leta 2100 bo približno enak. To je rezultat tega, da živimo vedno dlje. Moški so v 2018 dočakali povprečno 74 let, deček rojen v tem letu pa je lahko pričakoval, da bo živel nekaj več kot 78 let. Ženske so po drugi strani dočakale skoraj 82 let, za lani rojeno dekle pa je pričakovana življenjska doba 84 let. Leta 2018 se je prvič po desetih letih rodilo manj kot 20 tisoč otrok. To je razumljivo, v rodno dobo vstopajo generacije žensk, ki številčno manjše in rojevajo vedno kasneje. Pričakovanje za 2019 je podobno tej ravni. Za leto 2030 pa so ocene, da bi število rojstev padlo na 17 tisoč.

Kaj pa ugotavljate pri selitvah, migracijah v in iz Slovenije?

V prvem polletju 2019 se je v Slovenijo priselilo 3900 prebivalcev več kot v enakem obdobju 2018. Odseljenih pa je bilo za približno 1800 manj. Nadaljuje se velik selitveni prirast.

Od kod?

Največ tujcev se k nam priseljuje iz držav nekdanje Jugoslavije, konkretno iz Bosne in Hercegovine, v zadnjih letih tudi iz Kosova.

Veliko je govora o odseljjevanju iz Slovenije, zlasti mladih. Kako pa to pokaže statistika?

Selitveni prirast državljanov Slovenije je bil v 2018 že devetnajstič zapored negativen. Kar pomeni, da se jih je iz države izselilo za 2200 več, kot se jih je v državo priselilo nazaj. Pri tujcih sicer opažamo obratni trend. Izobrazbena struktura odseljenih iz Slovenije je sicer kar precej podobna izobrazbeni strukturi celotnega prebivalstva.

Dobro, kako se pa spreminja naša izobrazbena struktura?

Leta 2011 je bilo tistih s terciarno izobrazbo 18 odstotkov, v 2018 pa že 24 odstotkov. Slovenija je nasploh glede tega kazalnika zelo visoko v svetu.

Po zadnjih razpoložljivih podatkih je pod pragom revščine živel skoraj vsak sedmi prebivalec Slovenije. Kje smo tu v evropskih primerjavah?

Teh 13,3 odstotka prebivalcev pod pragom revščine lahko postavimo v evropski kontekst. Nižji delež relativno revnih ima sicer šest držav: Češka, Finska, Madžarska, Danska, Nizozemska in Francija, torej smo nekje v zgornji četrtini. Pri nas se od leta 2014 izboljšuje tudi Ginijev količnik, ki meri družbeno neenakost, leta 2018 je znašal 23,4 odstotka in smo v vrhu držav, kjer je dohodkovna neenakost nizka. K temu prispeva tudi sama socialna država s svojimi socialnimi transferji in prerazporeditvami od bogatejših k tistim, ki imajo manj. Država s tem za približno 10 odstotnih točk zniža relativno revščino.

Kje smo zdaj v Sloveniji po svoji kupni moči in gospodarski razvitosti v primerjavi s povprečjem Unije?

Leta 2018 smo bili po gospodarski moči, če upoštevamo BDP na prebivalca, pri 87 odstotkih povprečja Unije.

Torej počasi napredujemo?

Tako je, to je za dve odstotni točki več kot leto prej, torej postopoma dohitevamo povprečje, smo pa še vedno za tri odstotne točke pod našim najboljšim rezultatom, 90 odstotkih povprečja, kjer smo bili pred krizo leta 2008. Po BDP na prebivalca so nam zdaj v EU podobne države kot so Ciper, Češka ali Španija. Drugi vidik je kupna moč prebivalstva, ki jo merimo skozi dejansko individualno potrošnjo po standardih kupne moči. Po tem kazalniku zaostajamo za malenkost več, smo pri 79 odstotkih povprečja EU. Državi, ki sta nam tu najbolj podobni, sta Malta in Grčija in tudi tu počasi zmanjšujemo razliko do povprečja EU. Tudi Češka in Slovaška sta približno tu nekje.

Gospodarska rast se pri nas počasi umirja. Nedavno ste na Sursu ugotavljali, da je bila v prvih treh četrtletjih približno 2,7-odstotna glede na enako obdobje lani. S kako živahnimi obrati se je v 2019 vrtel slovenski gospodarski stroj?

Po obdobju izrazite gospodarske rasti smo zdaj prišli v fazo umirjanja. Rast se vedno imamo in kot ste omenili, je bila v prvih treh četrtletjih 2,7-odstotna glede na enako obdobje lani. Če do konca leta ne bo nekih velikih pretresov in presenečenj, bi lahko ocenili, da bo v celotnem letu 2019 stopnja rasti približno 2,6-odstotna. To je za 1,5 odstotne točke manj kot v 2018. Podobno

kot prejšnja leta je tudi letos rast poganjalo zunanje povpraševanje, na drugi strani pa tudi domača potrošnja. Izvoz blaga in storitev se je v prvih treh četrtletjih realno povečal za skoraj pet odstotkov glede na enako obdobje lani in lahko rečemo, da se ta rast postopoma umirja. Stopnje rasti so občutno nižje kot v preteklih letih, ko so v 2017 dosegale celo 10 odstotkov, v prvi polovici 2018 pa osem odstotkov.

Da, in kako se je letos krepilo domače trošenje, ki očitno postaja eno glavnih gonil rasti?

Kot izvozno gospodarstvo smo zelo vezani na tuje trge. Če se naši glavni izvozni partnerji umirjajo, se moramo toliko bolj nasloniti na domačo potrošnjo. Potrošnja gospodinjstev je bila v prvih treh četrtletjih letos 3,5 odstotka višja kot lani. Povečuje se delež gospodinjstev, ki ocenjujejo, da s svojimi dohodki preživijo mesec brez težav. Večji je tudi delež gospodinjstev – lani je bil najvišji od 2005 – ki si lahko privoščijo enotedenske počitnice za celotno družino zunaj svojega doma. In vse večji je tudi delež gospodinjstev, ki so zmožna poravnati neke nepričakovane izdatke v višini 600 evrov. Vse to kaže, da se kupna moč resnično povečuje.

Kaj pa se dogaja z našim gospodarstvom in našimi podjetji? Kako so stabilna, kako so zdrava?

Že tretje leto zapored rastejo tudi investicije v osnovna sredstva in to hitreje kot BDP. V prvih treh četrtletjih letos so realno zrasle za slabih šest odstotkov. Podjetja so v prvi polovici tega leta pri svojem poslovanju ustvarila primanjkljaj oziroma zadolževanje v višini približno 350 milijonov evrov. To je občutno več kot v enakem obdobju lani. To kaže, da bodo podjetja v 2019 prvič v zadnjih desetih letih ustvarila primanjkljaj. Morda se to slabo sliši, a to je normalno stanje za podjetja, ki se zadolžujejo za investicije. To torej ni nič slabega, kvečjemu obratno, saj so v ozadju povečanega primanjkljaja povečane investicijske aktivnosti, ki končno postopoma naraščajo. Čeprav smo pri stopnji investiranja še vedno za približno deset odstotnih točk nižje kot v obdobju, ko so bile te stopnje najvišje, torej v letih 2007 in 2008.

Vemo, kaj se dogaja v Nemčiji in drugi partnericah kar zadeva vse slabšo gospodarsko klimo in razpoloženje potrošnikov? Kam se stvari obračajo pri nas?

Pri nas je situacija zelo podobna. V vsem letu 2019 se gospodarsko razpoloženje poslabšuje in pada. V začetku 2018 je še bilo nekaj optimizma, od takrat naprej pa stvari upadajo. Novembra 2019 smo po tem kazalniku dosegli neko dolgoročno povprečje. A v Uniji je bilo slabšanje gospodarske klime v povprečju še nekaj bolj izrazito kot pri nas. To je vezano na vprašanje zaupanja, ki je najbolj padlo v **gradbeništvu**, v predelovalni industriji in tudi med samimi potrošniki. Znižala so se pričakovanja glede zaposlovanja v predelovalnih dejavnostih in **gradbeništvu** in tudi ravni naročil v obeh dejavnostih so nižje.

Ali je to v zadnjih mesecih še bolj izrazito?

Gradbeništvu se po dveh letih, ko smo imeli pozitiven trend, letos počasi umirja. V prvih devetih mesecih letos je bila stopnja rasti šestodstotna, medtem ko je bila v preteklem obdobju 20-odstotna. Že od letošnjega poletja dalje se obseg gradbene dejavnosti realno zmanjšuje. V prvih desetih mesecih letos je bilo število izdanih gradbenih dovoljenj za desetino manjše kot v enakem obdobju lani.

Skratka, gospodarski cikel je zdaj na desni, padajoči polovici valu?

Tako je. Sicer predelovalne dejavnosti še vedno rastejo, a po nižji stopnji.

Kaj pa izdatki za raziskave in razvoj, ki so ključni za višjo produktivnost in blaginjo? Kakšni so trendi, kje smo v primerjavi z drugimi v deležu BDP?

Po podatkih za 2018 so izdatki za raziskave in razvoj znašali nekaj manj kot 900 milijonov evrov, kar je dva odstotka BDP. To pomeni, da so se izdatki lani povečali, kljub temu pa smo se malenkost oddaljili od strateškega cilja, da bomo do 2020 za raziskave in razvoj namenili vsaj tri odstotke BDP.

To bi pomenilo, da bi zanje prihodnje leto morali nameniti približno 1,5 milijarde evrov ?

Tako je, S tem, da smo že v letih 2012 in 2013 prišli na približno 2,6 odstotka BDP, kasneje so šli ti izdatki malenkost navzdol. Povprečje EU je sicer 2,1 odstotka, mi smo torej rahlo pod to ravno. Več kot tri odstotke so lani za raziskave in razvoj namenile le štiri države: Avstrija, Nemčija, Švedska in Danska.

Kakšen odnos imamo v Sloveniji do okoljskih vprašanj? Recimo, kako pridno ločujemo in recikliramo odpadke?

Drži, okolje je večplasten pojav in stvari težko zreduciramo na enega ali dva kazalnika. To je tema, ki vedno bolj prihaja v ospredje. Postavlja se vprašanje, katere kazalnike okoljske statistike velja vzeti, kako jih povezati in kako zagotoviti te podatke. Na ta in podobna vprašanja bomo konkretnije odgovarjali z domačimi in tujimi strokovnjaki 28. januarja, ko imamo statistični dan 2020. Če pa pogledamo odpadke, je razumljivo, da se je s povečano gospodarsko aktivnostjo in potrošno gospodinjstev v zadnjih petih letih povečala tudi količina odpadkov. Konkretno v 2018 smo ustvarili skoraj 500 kilogramov komunalnih odpadkov na prebivalca, kar je 60 kilogramov več, kot leta 2014.

To je pa kar zaskrbljujoč trend...

Da, a po drugi strani se povečuje delež komunalnih odpadkov, ki jih zberemo ločeno. Tej je zdaj že 71 odstotkov. Za primerjavo: pred desetimi leti jih je bilo le 18 odstotkov. To je velika sprememba. Hkrati pa narašča tudi stopnja recikliranja komunalnih odpadkov: v letu 2018 je bila skoraj 59-odstotna in s tem smo v samem vrhu EU, pred nami je le Nemčija, ki je po podatku iz 2017 reciklirala 68 odstotkov komunalnih odpadkov. Druga stvar, ki je pozitivna, pa je poraba vode. V letu 2018 je prebivalec Slovenije porabil povprečno 105 litrov vode na dan, leta 2010 je ta številka znašala 112 litrov. Torej smo porabo vode zmanjšali. Po drugi strani se povečuje delež prebivalstva, ki je priključen na čistilne naprave z vsaj sekundarnim čiščenjem odpadne vode: ta delež je zdaj 68-odstoten.

Bi potemtakem lahko rekli, da v Sloveniji vendarle postajamo bolj okoljsko zavedni?

Seveda, vedno pa je prostor za napredek. Če pogledamo količino izpustov toplogrednih plinov na prebivalca, se Slovenija po podatkih iz leta 2017 uvršča pod povprečje Unije. Takrat smo imeli za pet odstotkov manj teh emisij kot denimo leta 2013. To je spodbuden podatek.

In od kje prihajajo te emisije toplogrednih plinov?

Največ jih izvira iz dejavnosti oskrbe z električno energijo, plinom in paro.

Termoelektrarne?

Tako je. Delež te dejavnosti je 27-odstoten, skoraj petino vseh emisij pa ustvarijo gospodinjstva, predvsem na račun transporta, ki nam povzroča veliko preglavic.

Kako pa kaj izkoriščamo obnovljive vire energije?

Njihov delež je najmanjši pri transportu, tu je znašal približno 5,5 odstotka. Sem prištevamo tudi biogoriva. Skupni delež energije iz obnovljivih virov pa v Sloveniji predstavlja dobro petino energije v končni rabi.

Kaj pa električna in hibridna vozila? Kolikšen je njihov delež?

Zdaj imamo v Sloveniji 1,1 milijona osebnih vozil. Delež električnih in hibridnih vozil se povečuje, a je še vedno majhen, enoodstoten. Sicer pa ima 50 odstotkov osebnih avtomobilov bencinski motor, 49 odstotkov pa dizelski. Ob tem je spodbudno, da je v 2018 17 odstotkov gospodinjstev poročalo, da imajo v svojem bivalnem okolju težave z onesnaženostjo, umazanijo in drugimi okoljskimi problemi. Ta delež se torej je v zadnjih desetih letih zmanjšal za štiri odstotne točke, kar pomeni, da se stvari postopoma izboljšujejo.

V ospredje vse bolj stopa digitalizacija. Kako digitalni smo na pragu leta 2020?

Povečuje se delež uporabnikov interneta, trenutno je to 83 odstotkov oseb, kar je tri odstotne točke več kot pred letom dni. Precej se povečuje uporaba vse trendovskih digitalnih zadev, uporaba pametnih naprav, tudi v pametnih domovih. Povečuje se tudi delež spletnih nakupov. Vedno večja uporaba interneta prinaša tudi nevarnosti, tako pri spletnem nakupovanju kot pri drugi uporabi. Letos je bilo žrtev takih goljufij dva odstotka, oziroma kar 10 tisoč oseb, ki so bile finančno oškodovane zaradi kraje identitete ali pa prejema kakšnega prirčenega elektronskega sporočila oziroma obiska lažne spletne strani.

In še to: vas je kateri statistični podatek v letu 2019 presenetil?

(Smeš) Slovenci smo po naravi nagnjeni k temu, da se pritožujemo in smo tudi pogovorno nevoščljivi. Ena od stvari, ki pozitivno preseneča, je zato ravno podatek, da smo naše zadovoljstvo z medosebnimi odnosi - našimi sorodniki, znanci, sosedi itd. - ocenili s povprečno oceno 8,6 na lestvico do deset. S tako oceno smo bili v EU - skupaj z Avstrijo in Malto - na prvem mestu.

Torej smo najbolj zadovoljni z medosebnimi odnosi?

Tako je. To je absolutno spodbuden podatek, ki pa vendarle nekoliko preseneča, glede na to, kako gledamo sami sebe. Druga zanimiva stvar pa je, da je bilo julija letos prvič v več kot 160-letni zgodovini, kar imamo zanesljive podatke o prebivalstvu na območju današnje Slovenije, med prebivalci več moških kot žensk. Na vsakih 100 moških je bilo tedaj 99,8 ženske. Glavni vzrok je večje priseljevanje iz tujine, med priseljenimi tujimi državljani pa je izrazito več moških kot žensk. V Evropi imajo več moških kot žensk le še Švedska, Malta in Luksemburg.

Vem, da statistiki raje gledate nazaj in govorite na podlagi zbranih podatkov, pa vendarle: kako vidite statistične premike v Sloveniji do leta 2030?

Prebivalcev zaradi priseljevanja verjetno ne bo manj, bo pa več starejših oseb. To s sabo zagotovo pripelje take in drugačne izzive. Okolje bo vedno bolj pod drobnogledom tudi zaradi mednarodnih zavez, ki jih imamo. Kar zadeva gospodarstvo, je zaznati neko ohlajanje, a tako izrazitih šokov, kot 10 let nazaj, verjetno ne bi smelo biti. Trend je tudi, da pri stopnji razvitosti lovimo evropsko povprečje in za zdaj ne kaže, da bi se to lahko kaj spremenilo.

V Sloveniji letos prvič več moških kot žensk

Evidenca 2019: z Bojanom Nastavom, generalnim direktorjem Sursa, o blaginji, selitvah, demografiji in gospodarskem utripu Slovenije

Objavljeno
27. december 2019 06.00

Posodobljeno
27. december 2019 06.35

Direktor Surs- a dr. Bojan Nastav. V Ljubljani 18.11.2019[Bojan Nastav.Surs.Statistika.Ljubljana] Foto Mavric

Miha Jenko

Ljubljana – Življenjski standard pri nas se izboljšuje, po razvitosti se počasi spet približujemo evropskemu povprečju. A po drugi strani je selitveni prirast državljanov Slovenije že devetnajst let zapored negativen. V 2018 se jih iz države izselilo za 2200 več, kot se jih je priselilo nazaj. Tudi pri investicijah v razvoj ne dosegamo ciljev, smo pa pri obnašanju vse bolj okoljsko zavedni, smo izvedeli v pogovoru z Bojanom Nastavom, generalnim direktorjem državnega statističnega urada (Surs).

Miha Jenko

Kako smo skozi oči statistike živeli v letu 2019? Je bila povprečna blaginja državljanov letos večja kot lani?

Življenjski standard prebivalcev Slovenije se je letos nekoliko izboljšal. Razpoložljivi dohodek gospodinjstev se je po podatkih za prvo polovico 2019 v primerjavi z enakim obdobjem lani nominalno povečal za dobrih sedem, realno pa za slabih šest odstotkov. Za to sta dva glavna razloga. Povečal se je sam dohodek od dela, kot posledica pozitivnih gibanj na trgu dela. Še vedno je raslo povpraševanje po delavcih. Skupno število zaposlenih je tudi na rekordni ravni. Skupna zaposlenost je milijon 50 tisoč zaposlenih, po konceptu nacionalnih računov.

Večji razpoložljivi dohodek vključuje tudi višje plače. Kaj se je dogajalo pri njih?

V prvih devetih mesecih je bila povprečna bruto plača nominalno višja za 4,3 odstotka, realno pa se je povečala za 2,6 odstotka. Podobno je bilo gibanje pri neto plačah, te so bile nominalno za 3,7, realno pa za dva odstotka višje kot v prvih devetih mesecih lani. Povprečna bruto plača je presegala 1700, povprečna neto plača pa 1100 evrov. Povprečne plače so se povečevale tako v zasebnem kot v javnem sektorju. Pri javnem sektorju je bilo povišanje malenkost višje tudi zaradi zvišanja plač javnim uslužbencem.

Kaj pa pokojnine?

Povprečna neto starostna pokojnina je oktobra znašala 657 evrov, v obdobju enega leta pa se je nominalno povečala za 2,5 odstotka.

Glede na demografske trende je pri nas čedalje več starejših od 65 let. Koliko pa je upokoјencev?

Po podatkih Zpiza smo v oktobru letos imeli 622 tisoč upokoјencev oziroma uživalcev pokojnin. Število vseh prejemnikov pokojnin se je v zadnjih desetih letih povečalo za osem odstotkov, od tega se je število uživalcev starostnih pokojnin povečalo za slabo četrtno.

Poglejmo še domove za starejše občane, koliko varovancev imajo?

Po podatkih z začetka leta 2019 smo imeli v domovih za starejše 19 260 oseb. Od tega jih je bilo 95 odstotkov starejših od 65 let. V zadnjih osmih letih se je število prebivalcev teh domov povečalo za 15 odstotkov, tudi zaradi novih zmogljivosti. Če bi imeli dovolj velike kapacitete, bi bil verjetno ta odstotek še višji.

Kaj ste letos zabeležili pri demografiji na Slovenskem? Koliko nas je, kako dolgo živimo, koliko je bilo novorojenih?

V Sloveniji nas je skoraj dva milijona 90 tisoč, povprečna starost je dobrih 43 let, petina prebivalcev pa je starejših od 65 let. Demografski trendi nakazujejo, da se bo delež starejših do leta 2055 povečal na skoraj tretjino in tudi leta 2100 bo približno enak. To je rezultat tega, da živimo vedno dlje. Moški so v 2018 dočakali povprečno 74 let, deček rojen v tem letu pa je lahko pričakoval, da bo živel nekaj več kot 78 let. Ženske so po drugi strani dočakale skoraj 82 let, za lani rojeno dekle pa je pričakovana življenjska doba 84 let. Leta 2018 se je prvič po desetih letih rodilo manj kot 20 tisoč otrok. To je razumljivo, v rodno dobo vstopajo generacije žensk, ki številčno manjše in rojevajo vedno kasneje. Pričakovanje za 2019 je podobno tej ravni. Za leto 2030 pa so ocene, da bi število rojstev padlo na 17 tisoč.

Kaj pa ugotavljate pri selitvah, migracijah v in iz Slovenije?

V prvem polletju 2019 se je v Slovenijo priselilo 3900 prebivalcev več kot v enakem obdobju 2018. Odseljenih pa je bilo za približno 1800 manj. Nadaljuje se velik selitveni prirast.

Od kod?

Največ tujcev se k nam priseljuje iz držav nekdanje Jugoslavije, konkretno iz Bosne in Hercegovine, v zadnjih letih tudi iz Kosova.

Veliko je govora o odseljjevanju iz Slovenije, zlasti mladih. Kako pa to pokaže statistika?

Selitveni prirast državljanov Slovenije je bil v 2018 že devetnajstič zapored negativen. Kar pomeni, da se jih je iz države izselilo za 2200 več, kot se jih je v državo priselilo nazaj. Pri tujcih sicer opažamo obratni trend. Izobrazbena struktura odseljenih iz Slovenije je sicer kar precej podobna izobrazbeni strukturi celotnega prebivalstva.

Dobro, kako se pa spreminja naša izobrazbena struktura?

Leta 2011 je bilo tistih s terciarno izobrazbo 18 odstotkov, v 2018 pa že 24 odstotkov. Slovenija je nasploh glede tega kazalnika zelo visoko v svetu.

Po zadnjih razpoložljivih podatkih je pod pragom revščine živel skoraj vsak sedmi prebivalec Slovenije. Kje smo tu v evropskih primerjavah?

Teh 13,3 odstotka prebivalcev pod pragom revščine lahko postavimo v evropski kontekst. Nižji delež relativno revnih ima sicer šest držav: Češka, Finska, Madžarska, Danska, Nizozemska in Francija, torej smo nekje v zgornji četrtini. Pri nas se od leta 2014 izboljšuje tudi Ginijev količnik, ki meri družbeno neenakost, leta 2018 je znašal 23,4 odstotka in smo v vrhu držav, kjer je dohodkovna neenakost nizka. K temu prispeva tudi sama socialna država s svojimi socialnimi transferji in prerazporeditvami od bogatejših k tistim, ki imajo manj. Država s tem za približno 10 odstotnih točk zniža relativno revščino.

Kje smo zdaj v Sloveniji po svoji kupni moči in gospodarski razvitosti v primerjavi s povprečjem Unije?

Leta 2018 smo bili po gospodarski moči, če upoštevamo BDP na prebivalca, pri 87 odstotkih povprečja Unije.

Torej počasi napredujemo?

Tako je, to je za dve odstotni točki več kot leto prej, torej postopoma dohitavamo povprečje, smo pa še vedno za tri odstotne točke pod našim najboljšim rezultatom, 90 odstotkih povprečja, kjer smo bili pred krizo leta 2008. Po BDP na prebivalca so nam zdaj v EU podobne države kot so Ciper, Češka ali Španija. Drugi vidik je kupna moč prebivalstva, ki jo merimo skozi dejansko individualno potrošnjo po standardih kupne moči. Po tem kazalniku zaostajamo za malenkost več, smo pri 79 odstotkih povprečja EU. Državi, ki sta nam tu najbolj podobni, sta Malta in Grčija in tudi tu počasi zmanjšujemo razliko do povprečja EU. Tudi Češka in Slovaška sta približno tu nekje.

Gospodarska rast se pri nas počasi umirja. Nedavno ste na Sursu ugotavljali, da je bila v prvih treh četrtletjih približno 2,7-odstotna glede na enako obdobje lani. S kako živahnimi obrati se je v 2019 vrtel slovenski gospodarski stroj?

Po obdobju izrazite gospodarske rasti smo zdaj prišli v fazo umirjanja. Rast še vedno imamo in kot ste omenili, je bila v prvih treh četrtletjih 2,7-odstotna glede na enako obdobje lani. Če do konca leta ne bo nekih velikih pretresov in presenečenj, bi lahko ocenili, da bo v celotnem letu 2019 stopnja rasti približno 2,6-odstotna. To je za 1,5 odstotne točke manj kot v 2018. Podobno

kot prejšnja leta je tudi letos rast poganjalo zunanje povpraševanje, na drugi strani pa tudi domača potrošnja. Izvoz blaga in storitev se je v prvih treh četrtletjih realno povečal za skoraj pet odstotkov glede na enako obdobje lani in lahko rečemo, da se ta rast postopoma umirja. Stopnje rasti so občutno nižje kot v preteklih letih, ko so v 2017 dosegale celo 10 odstotkov, v prvi polovici 2018 pa osem odstotkov.

Da, in kako se je letos krepilo domače trošenje, ki očitno postaja eno glavnih gonil rasti?

Kot izvozno gospodarstvo smo zelo vezani na tuje trge. Če se naši glavni izvozni partnerji umirjajo, se moramo toliko bolj nasloniti na domačo potrošnjo. Potrošnja gospodinjstev je bila v prvih treh četrtletjih letos 3,5 odstotka višja kot lani. Povečuje se delež gospodinjstev, ki ocenjujejo, da s svojimi dohodki preživijo mesec brez težav. Večji je tudi delež gospodinjstev – lani je bil najvišji od 2005 – ki si lahko privoščijo enotedenske počitnice za celotno družino zunaj svojega doma. In vse večji je tudi delež gospodinjstev, ki so zmožna poravnati neke nepričakovane izdatke v višini 600 evrov. Vse to kaže, da se kupna moč resnično povečuje.

Kaj pa se dogaja z našim gospodarstvom in našimi podjetji? Kako so stabilna, kako so zdrava?

Že tretje leto zapored rastejo tudi investicije v osnovna sredstva in to hitreje kot BDP. V prvih treh četrtletjih letos so realno zrasle za slabih šest odstotkov. Podjetja so v prvi polovici tega leta pri svojem poslovanju ustvarila primanjkljaj oziroma zadolževanje v višini približno 350 milijonov evrov. To je občutno več kot v enakem obdobju lani. To kaže, da bodo podjetja v 2019 prvič v zadnjih desetih letih ustvarila primanjkljaj. Morda se to slabo sliši, a to je normalno stanje za podjetja, ki se zadolžujejo za investicije. To torej ni nič slabega, kvečjemu obratno, saj so v ozadju povečanega primanjkljaja povečane investicijske aktivnosti, ki končno postopoma naraščajo. Čeprav smo pri stopnji investiranja še vedno za približno deset odstotnih točk nižje kot v obdobju, ko so bile te stopnje najvišje, torej v letih 2007 in 2008.

Vemo, kaj se dogaja v Nemčiji in drugi partnericah kar zadeva vse slabšo gospodarsko klimo in razpoloženje potrošnikov? Kam se stvari obračajo pri nas?

Pri nas je situacija zelo podobna. V vsem letu 2019 se gospodarsko razpoloženje poslabšuje in pada. V začetku 2018 je še bilo nekaj optimizma, od takrat naprej pa stvari upadajo. Novembra 2019 smo po tem kazalniku dosegli neko dolgoročno povprečje. A v Uniji je bilo slabšanje gospodarske klime v povprečju še nekaj bolj izrazito kot pri nas. To je vezano na vprašanje zaupanja, ki je najbolj padlo v **gradbeništvu**, v predelovalni industriji in tudi med samimi potrošniki. Znižala so se pričakovanja glede zaposlovanja v predelovalnih dejavnostih in **gradbeništvu** in tudi ravni naročil v obeh dejavnostih so nižje.

Ali je to v zadnjih mesecih še bolj izrazito?

Gradbeništvu se po dveh letih, ko smo imeli pozitiven trend, letos počasi umirja. V prvih devetih mesecih letos je bila stopnja rasti šestodstotna, medtem ko je bila v preteklem obdobju 20-odstotna. Že od letošnjega poletja dalje se obseg gradbene dejavnosti realno zmanjšuje. V prvih desetih mesecih letos je bilo število izdanih gradbenih dovoljenj za desetino manjše kot v enakem obdobju lani.

Skratka, gospodarski cikel je zdaj na desni, padajoči polovici valu?

Tako je. Sicer predelovalne dejavnosti še vedno rastejo, a po nižji stopnji.

Kaj pa izdatki za raziskave in razvoj, ki so ključni za višjo produktivnost in blaginjo? Kakšni so trendi, kje smo v primerjavi z drugimi v deležu BDP?

Po podatkih za 2018 so izdatki za raziskave in razvoj znašali nekaj manj kot 900 milijonov evrov, kar je dva odstotka BDP. To pomeni, da so se izdatki lani povečali, kljub temu pa smo se malenkost oddaljili od strateškega cilja, da bomo do 2020 za raziskave in razvoj namenili vsaj tri odstotke BDP.

To bi pomenilo, da bi zanje prihodnje leto morali nameniti približno 1,5 milijarde evrov ?

Tako je, S tem, da smo že v letih 2012 in 2013 prišli na približno 2,6 odstotka BDP, kasneje so šli ti izdatki malenkost navzdol. Povprečje EU je sicer 2,1 odstotka, mi smo torej rahlo pod to ravno. Več kot tri odstotke so lani za raziskave in razvoj namenile le štiri države: Avstrija, Nemčija, Švedska in Danska.

Kakšen odnos imamo v Sloveniji do okoljskih vprašanj? Recimo, kako pridno ločujemo in recikliramo odpadke?

Drži, okolje je večplasten pojav in stvari težko zreduciramo na enega ali dva kazalnika. To je tema, ki vedno bolj prihaja v ospredje. Postavlja se vprašanje, katere kazalnike okoljske statistike velja vzeti, kako jih povezati in kako zagotoviti te podatke. Na ta in podobna vprašanja bomo konkretnije odgovarjali z domačimi in tujimi strokovnjaki 28. januarja, ko imamo statistični dan 2020. Če pa pogledamo odpadke, je razumljivo, da se je s povečano gospodarsko aktivnostjo in potrošnjo gospodinjstev v zadnjih petih letih povečala tudi količina odpadkov. Konkretno v 2018 smo ustvarili skoraj 500 kilogramov komunalnih odpadkov na prebivalca, kar je 60 kilogramov več, kot leta 2014.

To je pa kar zaskrbljujoč trend...

Da, a po drugi strani se povečuje delež komunalnih odpadkov, ki jih zberemo ločeno. Tej je zdaj že 71 odstotkov. Za primerjavo: pred desetimi leti jih je bilo le 18 odstotkov. To je velika sprememba. Hkrati pa narašča tudi stopnja recikliranja komunalnih odpadkov: v letu 2018 je bila skoraj 59-odstotna in s tem smo v samem vrhu EU, pred nami je le Nemčija, ki je po podatku iz 2017 reciklirala 68 odstotkov komunalnih odpadkov. Druga stvar, ki je pozitivna, pa je poraba vode. V letu 2018 je prebivalec Slovenije porabil povprečno 105 litrov vode na dan, leta 2010 je ta številka znašala 112 litrov. Torej smo porabo vode zmanjšali. Po drugi strani se povečuje delež prebivalstva, ki je priključen na čistilne naprave z vsaj sekundarnim čiščenjem odpadne vode: ta delež je zdaj 68-odstoten.

Bi potemtakem lahko rekli, da v Sloveniji vendarle postajamo bolj okoljsko zavedni?

Seveda, vedno pa je prostor za napredek. Če pogledamo količino izpustov toplogrednih plinov na prebivalca, se Slovenija po podatkih iz leta 2017 uvršča pod povprečje Unije. Takrat smo imeli za pet odstotkov manj teh emisij kot denimo leta 2013. To je spodbuden podatek.

In od kje prihajajo te emisije toplogrednih plinov?

Največ jih izvira iz dejavnosti oskrbe z električno energijo, plinom in paro.

Termoelektrarne?

Tako je. Delež te dejavnosti je 27-odstoten, skoraj petino vseh emisij pa ustvarijo gospodinjstva, predvsem na račun transporta, ki nam povzroča veliko preglavic.

Kako pa kaj izkoriščamo obnovljive vire energije?

Njihov delež je najmanjši pri transportu, tu je znašal približno 5,5 odstotka. Sem prištevamo tudi biogoriva. Skupni delež energije iz obnovljivih virov pa v Sloveniji predstavlja dobro petino energije v končni rabi.

Kaj pa električna in hibridna vozila? Kolikšen je njihov delež?

Zdaj imamo v Sloveniji 1,1 milijona osebnih vozil. Delež električnih in hibridnih vozil se povečuje, a je še vedno majhen, enoodstoten. Sicer pa ima 50 odstotkov osebnih avtomobilov bencinski motor, 49 odstotkov pa dizelski. Ob tem je spodbudno, da je v 2018 17 odstotkov gospodinjstev poročalo, da imajo v svojem bivalnem okolju težave z onesnaženostjo, umazanijo in drugimi okoljskimi problemi. Ta delež se torej je v zadnjih desetih letih zmanjšal za štiri odstotne točke, kar pomeni, da se stvari postopoma izboljšujejo.

V ospredje vse bolj stopa digitalizacija. Kako digitalni smo na pragu leta 2020?

Povečuje se delež uporabnikov interneta, trenutno je to 83 odstotkov oseb, kar je tri odstotne točke več kot pred letom dni. Precej se povečuje uporaba vse trendovskih digitalnih zadev, uporaba pametnih naprav, tudi v pametnih domovih. Povečuje se tudi delež spletnih nakupov. Vedno večja uporaba interneta prinaša tudi nevarnosti, tako pri spletnem nakupovanju kot pri drugi uporabi. Letos je bilo žrtev takih goljufij dva odstotka, oziroma kar 10 tisoč oseb, ki so bile finančno oškodovane zaradi kraje identitete ali pa prejema kakšnega prirčenega elektronskega sporočila oziroma obiska lažne spletne strani.

In še to: vas je kateri statistični podatek v letu 2019 presenetil?

(Smeš) Slovenci smo po naravi nagnjeni k temu, da se pritožujemo in smo tudi pogovorno nevoščljivi. Ena od stvari, ki pozitivno preseneča, je zato ravno podatek, da smo naše zadovoljstvo z medosebnimi odnosi - našimi sorodniki, znanci, sosedi itd. - ocenili s povprečno oceno 8,6 na lestvico do deset. S tako oceno smo bili v EU - skupaj z Avstrijo in Malto - na prvem mestu.

Torej smo najbolj zadovoljni z medosebnimi odnosi?

Tako je. To je absolutno spodbuden podatek, ki pa vendarle nekoliko preseneča, glede na to, kako gledamo sami sebe. Druga zanimiva stvar pa je, da je bilo julija letos prvič v več kot 160-letni zgodovini, kar imamo zanesljive podatke o prebivalstvu na območju današnje Slovenije, med prebivalci več moških kot žensk. Na vsakih 100 moških je bilo tedaj 99,8 ženske. Glavni vzrok je večje priseljevanje iz tujine, med priseljenimi tujimi državljani pa je izrazito več moških kot žensk. V Evropi imajo več moških kot žensk le še Švedska, Malta in Luksemburg.

Vem, da statistiki raje gledate nazaj in govorite na podlagi zbranih podatkov, pa vendarle: kako vidite statistične premike v Sloveniji do leta 2030?

Prebivalcev zaradi priseljevanja verjetno ne bo manj, bo pa več starejših oseb. To s sabo zagotovo pripelje take in drugačne izzive. Okolje bo vedno bolj pod drobnogledom tudi zaradi mednarodnih zavez, ki jih imamo. Kar zadeva gospodarstvo, je zaznati neko ohlajanje, a tako izrazitih šokov, kot 10 let nazaj, verjetno ne bi smelo biti. Trend je tudi, da pri stopnji razvitosti lovimo evropsko povprečje in za zdaj ne kaže, da bi se to lahko kaj spremenilo.

Naše izgubljeno desetletje

Nestabilen politični
prostor, protesti,
novi obrazi,
tektonski premiki v
gospodarstvu,
arbitražna saga,
populizem, naravne
katastrofe in - sijajne
zgodbe

Novinarji Večera

Zdi se, kot da je za nami izgubljeno desetletje, a ne na vseh področjih. Če bi žaromete usmerili samo na športno področje, bi dobili povsem

drugačno sliko od tiste, ki je bila stalnica na političnem področju. Zadnja vlada, denimo, ki je svoj mandat zaključila redno, je bila prva vlada Janeza Janše leta 2008. Od takrat naprej nobeni ni uspelo pripeljati svojega mandata do konca. In precejšnje vprašanje je, ali bo to uspelo tudi vladi Marjana Šarca, ki je povrh vsega prva manjšinska vlada. Po času debelih krav, ki se je zaključil s prvim mandatom Janševe vlade, je nastopilo krizno obdobje, ki ga je vlada Boruta Pahorja podcenila, vsekakor pa je prepozno reagirala s protikriznimi ukrepi. Kot rešitelj je Pahorja po tem, ko se je izkazalo, da zmagovalac volitev leta 2011 Zoran Janković ne zna šteti, zamenjal Janez Janša. Njegovo drugo vlado si bomo zapolnili predvsem po zloglasnem ZUJF-u, ki je breme protikriznih ukrepov naprtil predvsem uslužbencem javnega sektorja in najranljivejšim socialnim kategorijam v družbi. Drugo Janševo vlado je posledično odneslo ulično nezadovoljstvo državljanov, izraženo v seriji vseslovenskih ljudskih vstaj, ki jih je podžgalo poročilo KPK, ki jo je takrat vodil kasnejši pravosodni minister Zoran Klemenčič, o premoženjskem stanju Janše in Jankovića. Za Janšo je prišel premierski trenutek Alenke Bratušek, ki trdi, da je skupaj s takratnim finančnim ministrom Urošem Čuferjem in guvernerjem Banke Slovenije Boštjanom Jazbecem, tako imenovano slovensko trojko, Slovenijo rešila pred evropsko trojko in bankrotom. V že bolj finančno stabiliziranih časih je slovenske volivce leta 2014 z rekordno zmago prepričal Miro Cerar, najuspešnejši novi obraz slovenske politike. A ker je fenomen novih obrazov ob vedno bolj šibkih ter vsebinsko in ideološko izvotljenih

političnih strankah hitro pokvarljivo blago, je Cerarja lani zamenjal Marjan Šarec, ki je na parlamentarnih volitvah unovčil kapital s predsedniških volitev, ko je skoraj premagal Boruta Pahorja, politika, ki je najbolj zaznamoval minulo politično desetletje v Sloveniji.

Državlanski protesti

"Tukaj nisem zaradi sebe, sem stara. Tukaj sem zaradi svojih vnukov, ki ne smejo živeti v korumpirani državi," je na tretji mariborski vstaji dejala upokojena bančna uslužbenka. Vstaje so postale zbledele spomin, upokojenki se želje niso izpolnile, saj sprememb ni bilo,

še posebno v Mariboru, žarišču upora proti pokvarjeni politiki, ne. Mariborčani so sicer odstavili župana Franca Kanglerja, ki je dobil metodološko podobnega naslednika - Andreja Fištravca. Ne glede na to pa je Maribor sprožil val protestov po državi. Oblast pod vodstvom Janeza Janše se je odzvala

avtoritarno: če nas boste poskušali odstaviti, boste goltali solzivec, po vas bo padalo s gumijevkami, preletavali vas bodo helikopterji, uporabili bomo vodni top ... Vse to se je dogajalo, ker je bil strah politike, ko je začelo vreti v Mariboru in je postalo jasno, da lahko nezadovoljni državljani odstavijo politike, neizmeren. Kdo bo naslednji? Zastrasovalni manevar takratne politike je bil sicer deloma uspešen; največja državljanska pomlad po tisti s konca osemdesetih let in začetka devetdesetih se je kmalu, po padcu Kanglerja in potem, ko je poročilo KPK odneslo premiera Janšo, izpela. Vstajniškim gibanjem je na koncu zmanjkalo poguma, da bi k odstopu odločno pozvali ljubljanskega župana Zorana Jankovića. Večjih protestov po letu 2013 ni bilo več. To obdobje je zaznamovala tudi politična zloraba državnih organov, predvsem policije, zoper državljane in "prepoved" preiskave, kdo stoji v ozadju diskreditacije vstaj in kdo so razbijaške skupine, ki so z grobimi napadi na policiste sabotirale mirne državljanske proteste. Policisti so neuradno pojasnjevali, da je bila v resnici napadena policija, saj so bili nasilneži, večinoma je šlo za pripadnike desnih ekstremističnih skupin, posredno povezani s takratno oblastjo, dobro pripravljeni na spopad z njo.

Arbitražna saga

Brez dvoma je desetletje zaznamovala tudi najbolj odmevna saga. Pred dobrim mesecem dni je Borut Pahor praznoval deset let od svojega zdaj že antološkega vzklika 'Kako fantastičen dan!', ki mu je ušel na dan podpisa arbitražnega sporazuma, novembra leta 2009

v Stockholmu. Kako razcepljena je slovenska politična javnost okoli arbitraže, je pokazal že referendum o arbitražnem sporazumu, ki ga je Pahorjeva vlada leta 2010 za las dobila. V nadaljevanju je stekel arbitražni postopek pred ad hoc arbitražnim sodiščem v Haagu, v katerega pa je Hrvaška, ki ji je arbitražni sporazum omogočil vstop v EU, šla s figo v žepu. Politično-obveščevalsko-medijska spreja je

ves mrzlično iskala način, kako bi lahko Hrvaška izstopila iz sporazuma in postopka. Nebeško darilo je hrvaški strani ponudila kar Slovenija, saj sta slovenska agentka Simona Drenik in arbitražni sodnik iz Slovenije Jernej Sekolec prijateljsko kramljala kar po nezaščiteni telefonski liniji. Dobro

izurjeni in tehnično opremljeni hrvaški obveščevalni službi SOA tako ni bila nobena težava prestreči in posneti nedovoljeno komunikacijo, hrvaški politični vrh pa je nekaj mesecev kasneje posnetke s pridom uporabil, potem ko so bili lansirani v procerkvenem in prohadezejevskem mediju, da bi prikriji prstne odtise državnih agencij. Hrvaška je izstopila iz arbitražnega postopka z izgovorom, da je arbitražna kompromitirana, sabor pa je politično enoglasno potrdil odločitev vlade, da sta nad to odločitvijo samo še modro nebo in bog. A nad Hrvaško ni samo bog, predvsem je nad njo mednarodno pravo. Arbitražno sodišče je v vmesni sodbi povedalo, da kršitev, ki sta si jo privoščila Sekolec in Drenikova, ni bila tako huda, da ne bi nadaljevalo delo, in pred dvema letoma in pol sprejelo tudi končne razsodbe o poteku meje med državama. Ker Hrvaška zavrača njeno implementacijo, je Slovenija sprožila tožbo pred Sodiščem EU v Luksemburgu, kjer toži Hrvaško zaradi kršenja evropskega prava. Slovenija ob tožbi bridko spoznava, da je vladavina prava v EU skoraj mrtva črka na papirju, kar je demonstiral Evropska komisija pod vodstvom Jean-Clauda Junckerja, ki se je zaradi hrvaškega strankarskega lobiranja po evropski ljudski liniji postavil odkrito na hrvaško stran. Še bolj šokantno s pravnega vidika pa je bilo nedavno mnenje pravobranilca Sodišča EU, ki je prisluhnil zgolj hrvaškim (političnim) argumentom, slovenske (mednarodnopravne) pa je ignoriral. A največjo oviro na poti implementacije arbitražnega sporazuma predstavlja kar slovenska politika sama, ki je pri tem vprašanju močno razcepljena, stališča EPP-opozicije pa so nevarno blizu hrva-

škim stališčem, da je arbitražna mrtva, državi pa bi se zato morali vrniti k bilateralnemu reševanju mejnega spora. Vsi alarmi pa bi morali goreti potem, ko je direktor Sove Rajko Kozmelj javno spregovoril o tem, da se hrvaška stran lahko zanese na petokolonaše v Sloveniji, ki Hrvaški pomagajo rušiti arbitražno razsodbo.

Kako smo prišli do varde

Za razliko od nekaterih postsocialističnih držav, predvsem Poljske in Madžarske, desničarskemu nacionalističnemu populizmu v Sloveniji ni uspel prodor na oblast. Najhujši so bili pritiski in napadi omenjenih političnih sil v času begunske krize v zimi 2015/16, ko je Slovenijo organizirano prečkalo več kot pol milijona beguncev. Bivši premier Miro Cerar, čigar vlada je na južno mejo s Hrvaško postavila skoraj 200 kilometrov rezilne žice, ki naj bi nebranjena zaustavljala migrante, se je pohvalil, da je EU na pobudo Slovenije uradno zaprla balkansko migrantsko pot. Pot, na kateri vladajo organizirane tihotapske tolpe, ki izkoriščajo mizerijo beguncev in stisko migrantov, neuradno še vedno deluje, število nezakonitih prehodov slovenske južne meje, ki odslukava nesposobnost varovanja schengenskih mej s strani Hrvaške, pa se v zadnjem obdobju povečuje. Za razliko od Bosne in Hercegovine Slovenija ni postala begunski žep, kar je kot realno možnost ves čas nakazoval, mestoma pa z njim tudi strašil del politike, ki je želel politično kapitalizirati antimigrantsko razpoloženje v državi, za katero pa se je večkrat izkazalo, ne nazadnje tudi na lanskih parlamentarnih in letošnjih evropskih volitvah, da še zdaleč ni prevladujoče. Vseeno pa je tovrstna šovinistična in desna populistična politika – medijsko dobro ozvočena, ki jo materialno podpira tudi madžarski predsednik vlade Viktor Orban – botrovala zavrznim fenomenom varde ali vaških straž, kar kaže, da Slovenija ni imuna za regresivne politične pojave, za katere se je zdelo, da je civilizirana zgodovina že opravila z njimi.

(Raz)prodaja državne srebrnine

Zadnje gospodarsko desetletje so najprej zaznamovali propadli gradbeni baroni: zloglasni SCT-jev Ivan Zidar, Vegradova velenjska baronica Hilda Tovšak, Primorjev Dušan Črnigoj in Marjan Pinter iz mariborskega Konstruktorja ... Vsi so greli sodne klopi, nekateri med njimi tudi zaporniške celice. Vsa gradbena podjetja skupaj so leta 2008 imela za tri milijarde evrov in pol poslov in so zaposlovala 60 tisoč ljudi, medtem ko jih je bilo leta 2013 le še dobrih 30 tisoč. Večina tistih, ki so gradbeništvo zavozili, pa si je poiskala dobro plačane službe pri tuji konkurenci. Desetletje je trajalo, da se je slovensko gradbeništvo pobralo.

Mrzlično iskanje izhoda mimo kriznih čeri je s pomočjo Evropske komisije leta 2013 naplavilo zloglasno (že omenjeno) slovensko trojko na čelu s premierko Bratuškovo. Ta je decembra 2013 sporočila, da znaša slovenska bančna luknja kar 4,778 milijarde evrov. Tako je država NLB, Novi KBM in Abanki nakazala 3,012 milijarde evrov. Poleg tega je s 445 milijoni evrov dokapitalizirala tudi Factor banko in Probanko, ki sta že bili v likvidaciji. Po diktatu Evropske komisije je slovenska trojka izbrisala več kot sto tisoč malih delničarjev Nove KBM, ki so, kako ironično, te kupili v prvi javni ponudbi delnic v Sloveniji po 27 evrov. Zradirala je tudi za 441 milijonov evrov podrejenih obvezničarjev. Glavni akterji bančne sanacije še naprej vedrijo na slovenskem političnem nebu. Jazbeca je čakala bajna služba v Enotnem odboru za reševanje bank EU ... Izdatno kapitalizirane banke pa smo kasneje prodali za drobiž, Novo KBM ameriške-mu Apollu za četrto milijarde evrov. Ob tem je Apollo nedavno kupil še Abanko, a je moral zanj plačati dvakrat več ...

Gospodarsko desetletje je zaznamovala tudi saga o prodaji Mercatorja. Potem ko sta si ga leta 2005 pod patronatom tedanjega premierja Janeza Janše želela razdeliti laški pivovarski baron Boško Šrot in Istrabenzov Igor Bavčar, je najboljši sosed zavoljo lastniško-medijskih mahinacij prišel vidno hirati. A zanj se je kar dvakrat ogrel alfa in omega Agrokorja Ivica Todorici in si novce izposodil pri številnih bankah. Tudi ruska milijarda evrov ni mogla rešiti potaplajočega se koncerna, v katerega stečajni lupini sta še zmeraj Mercator ter usoda 20.000 zaposlenih in dobaviteljev. Ruski bankirji bodo Mercator, takoj ko bodo lahko, prodali tistemu, ki bo zanj ponudil največ, kar ne pomeni, da bo najboljši tudi za Mercator.

Zadnje desetletje bitko za preživetje bije tudi velenjsko Gorenje, ki ga je do kitajskega prevzema skoraj dve desetletji vodil Franjo Bobinac. Še pred tem ga je skušal reševati z japonskim Panasonicom, ki je dobro voljo pokazal z nakupom desetine Gorenja. Po podrobnejšem vpogledu v bilance pa so Japonci dvignili roke, in potem ko je kitajski Hisense za Gorenje plačal dvakrat višjo ceno od borzne, svoj vložek celo potrojili. Toda tudi kitajski lastniki in menedžerji Hisenseja, ki ustvarijo 20 milijard evrov prihodkov letno, so šaleški dolini nalili čistega vina. Potem ko so pogoltnili skoraj 150 milijonov izgube za lani in letos, so iskreno povedali, da v Gorenju nikoli ne bo več tako, kot je bilo, da bodo tudi odpuščali, predvsem v režiji, in dokler ne bodo dosegli ustrezne produktivnosti, tudi obljubljene tovarne televizorjev v Velenju še ne bo.

Slovenija je v preteklem desetletju izgubila še največje mednarodno letališče v državi, nedavno pa tudi edinega nacionalnega letalskega prevoznika. Tako država Slovenija nima nobene mednarodnega letališča več. Portoroško

je v rokah srbskega tajkuna Miodraga Kostića, mariborsko pa po visokoletečih načrtih za zdaj še kitajskih lastnikov životari. Delno obratuje le še zato, ker država nepovratni denar za potniški terminal, ki je tako rekoč brez potnikov, raje daje za plače zaposlenim na letališču, kot da bi ga vračala Bruslju. Strmoglavljenje Adrie Airways pa razgalja celotno bedo nepremišljene razprodaje državne srebrnine. Da jo je nemški sklad brez vsakršnih izkušenj v letalstvu sploh kupil za borih sto tisoč evrov, je država v Adrio vbrizgala še dobre tri milijone evrov. Vse ostalo je zgodovina, tudi spletne strani in poslovni registri neodgovornih nemških lastnikov.

Tragedija, dečki in narava

Temne plati pa niso bile le v politiki in gospodarstvu, ampak tudi v rubrikah kronike. Ne glede na številne tragične dogodke je najbolj odmevala balonarska nesreča. Na komercialni polet z Ljubljanskega barja proti Gorenjski je avgusta 2012 zjutraj poletel balon, ki je v košari nosil 32 ljudi. Zaradi nenadne spremembe vremena je pilot že malo pred osmo uro poskušal pristati, vendar se je košara, domnevno zaradi pojava striženja vetra pri tleh, odbila od tal, zadela v drevo in nato strmoglavila, medtem pa je skupaj s kupolo še zagorela. Ljudje na krovu, poleg pilota in kopilota še 30 potnikov, so med prevračanjem popadali iz košare ter utrpeli zlome in opekline. Štirje so umrli na mestu nesreče in dva kasneje v bolnišnični oskrbi, vsi ostali pa so bili poškodovani. Zaradi očitkov o povzročitvi splošne nevarnosti je na zatožno klop sedel pilot Miro Kolenc, sojenje se je pričelo konec novembra 2016, dve leti kasneje je bil na okrožnem sodišču oproščen na podlagi mnenja izvedenca iz tujine. A sodba še ni pravomočna, tožilstvo se je na oprostilno sodbo pritožilo.

Odmeval pa je tudi primer koroških dečkov. Štiri leta namreč mineva od družinske tragedije v Velenju, ko je Romeo Bajde v noči na 27. december umoril Lidijo Škratek.

Potem ko sta bila njuna dečka tri mesece po smrti matere nastanjena pri babici in dedku, ju je marca 2016 velenjski CSD iz vrtca odpeljal v rejniško družino, kjer sta še danes. O vprašanju skrbnikov koroških dečkov sedaj odloča sodišče. Ustavno sodišče je septembra razveljavilo sodbo mariborskega upravnega sodišča, ki je odločilo, da ne bi bilo v največjo korist, če bi dečka odraščala pri babici in dedku. Ustavni sodniki pa so njegovo sodbo razveljavili in odločili, da mora upravno sodišče glede tega vprašati še kolizijskega skrbnika, ki bdi nad pravicami otrok v posebnih primerih.

Po presoji mnogih pa je iztekajoče se desetletje v državi zaznamovala predvsem - narava. Apokaliptični prizori zaledenele države iz leta 2014 so ostali v zavesti, čeprav nekateri domači "klimatološki" politiki oporekajo ugotovitvam največjih imen v znanosti, da bomo v bližnji prihodnosti trpeli predvsem zaradi globalnega segrevanja. Narava je s sušami, ve-

trolomi, številnimi poplavami, ki letno odnesejo več kakor 150 milijonov evrov, in žledom, ki je leta 2014 državo olajšal za 1,3 odstotka BDP, tudi pri nas nakazala, kaj vse nas čaka.

Prva EPK

V tem desetletju je bila največja kulturna manifestacija v državi prva slovenska evropska prestolnica kulture (EPK). Marsikdo bi oporekal že tej trditvi. V državni prestolnici ostane 70 odstotkov kulturnega proračuna, kar je precej več od budžeta, ki ga je imela EPK Maribor 2012 s partnerskimi mesti vred. Ljubljana ponuja (vsaj) toliko kulture torej ves čas. Ampak saj temu, da bi kultivirali tudi druga okolja, naj bi navsezadnje služili epekaji, ne? Zdaj šest mest in mestec, med njimi tudi partnersko mesto prve prestolnice, Ptuj, tekmuje že v novi bitki, za EPK 2025, še vedno pa se krešejo mnenja o prvem poskusu. Diskurz o EPK je bil ves čas skrajno polariziran, poziciji za in proti pa apriorni – takšni sta bili pred letom 2012 in takšni sta še danes. Zelo podobno se je Maribor vedno izrekal o "svojem" gledališkem režiserju Tomažu Pandurju, ki je, in medias res, v gledališču, umrl leta 2016. Prav ob kulturnem prestolovanju se je želel skozi glavni vhod in nerealizirano kulturno infrastrukturo vrniti v mesto. Naj v njem počiva v miru.

Slovensko gledališče je bilo tudi v tej dekadi režisersko gledališče. Na domačih odrih (in nekaterih srbskih, hrvaških, črnogorskih) je kraljeval Jernej Lorenci – če je v prejšnjem desetletju pobiral na Borštnikovem srečanju (ki se je, mimogrede, v tem desetletju precej posodobilo, internacionaliziralo in ostalo največji slovenski gledališki festival, medtem ko za Festival Maribor ne moremo uporabiti tako laskave oznake) nagrade za režijo, je bil

v tem desetletju absolutni rekorder v grand prixih. Na tuje odre sta prodirala Tomi Janežič in Mateja Koležnik, ampak ker ta ekspresni pregled zahteva fokusiranje, omenimo raje mednarodne uspehe še enega "mariborskega" umetnika, koreografa Edwarda Cluga. Iztek desetletja je prinesel novo prelomno točko v njegovi fascinantni

karieri – osvojil je Bolšoj. Večkrat je sodeloval z mednarodno uveljavljenimi baletnimi sestavi, še posebej s Stuttgartskim in Zürškim baletom, Peera Gynta, tako briljantnega v Mariboru, pa je postavil tudi v Dunajski državni operi.

Trije mariborski župani med 2010. in 2020. so

bili pripravljeni narediti vse za novo knjižnico in za novo galerijo, ampak stara knjižnica in stara galerija bosta morali v novi časovni eri bitke biti od začetka. Podpora projektoma je izreklo tudi pet ministrov in dve ministrici za kulturo, ki smo jih imeli v desetletju, v katerem je bila kultura nekaj časa brez samo svojega ministra. Za razliko od mesta je država dala za oba dolgo odlagana opravka mariborstva na stran celo nekaj denarja (pa ga je ob neresnem lokalnem partnerju potem pametno porabila drugje), četudi so desetletje zaznamovali rekordno nizki proračuni za kulturo. V vseh predvolilnih obljubah in koalicijskih zavezah je bil dvig proračuna na raven pred letom 2008, ampak tudi na pragu 2020. še nismo tam.

Narod prvakov

Kakšno desetletje! Ko smo Slovenci skakali, brcali, metali, veslali, plezali, gonili, vijugali ... kot še nikoli. Pa smo že ničkolikokrat sklenili, da bo čudežev žal konec. Ker tako kot radi gradimo stadione, tudi v športni politiki marsikaj počnemo na pol. Ker dvomilijonskemu narodu pač mora zmanjkati nabora asov, ki rinejo v vrhove. Toda iztekajoča se dekada nam je dala tri zlate olimpijke, Urško Žolnir, Tino Maze, Tino Trstenjak. Največ doslej. In seznam svetovnih prvakov je predolg, da bi si ga drznili začeti.

Da nam šport sloni na fanatikih, samosvojih individualistih, da se prava športna moč države meri z ekipnimi panogami, so gruntali skeptiki. Potem pa smo v tem desetletju z Goranom Dragičem in Luko Dončićem postali evropski prvaki v košarki! V nogometu, svetovnem športu št. 1, smo bili z Matjažem Kekom vsaj na začetku dekade na SP, če že zdaj spet lovimo zalet, da iz kleti odmarširamo na veliko tekmovanje. NK Maribor je dvema ligama prvakov pridral še tri evropske lige, da se je v Ljudskem vrtu pol desetletja vrhunski fuzbal igral do decembra. V rokometu smo bili bronasti na SP 2017. In v odbojki, pojmu globalnosti, ko pa ima njena mednarodna zveza 221 članic, deset več od nogometne Fife in 28 več od Združenih narodov, smo bili dvakrat finalisti evropskega prvenstva.

"Kdor ne skače, ni Sloven'ci!" družno vpijemo v svetovnih arenah. Potem pride december, ko je treba za športnika leta nehvaležno izbrati le enega najboljšega. In se radi skregamo, kaj je več, posamična ali timska trofeja, medalja v športu, ki se ga "resno gre šest držav", ali četrto mesto v športu, ki ga žgejo od Ria do Moskve. A če podvige izmerimo z najbrž najbolj merodajnim metrom, olimpijsko medaljo, je za slovenskim športom dekada, v kateri je šlo le še navzgor: 21 medalj smo pobrali na petih OI, prej v dveh desetletjih, na desetih OI, dve manj. In še politika nam je šla od rok, organizirali smo evropska prvenstva v košarki, od-

bojki, futsalu, imeli EP mladih nogometašev in na vrh nogometnih seniorjev, vplivnežev Uefe, postavili Aleksandra Čeferina.

Odkar so lani hokejisti z "nič evrov" vložka šli drugič zapored na OI, je tolmačenje naših športnih čudežev postalo nesmiselno. Saj jih je skušal pojasniti Andrea Massi, ko je v kolumni za Večer zapisal, da je kot profesor telesne vzgoje čez mejo, iz Gorice, z zavistjo opazoval motoriko slovenskih otrok. A bolj ko je bledeleli efekt socialistične fiskulture, bolj smo ga spreminjali v čisto naš "kdor se doma skozi kaos prebije, mu na svetu ni para" slog. Že res, da je seznam olimpijskih junakov te dekadice hkrati seznam mladih športnih upokoјencev: Petra

Majdič s hollywoodsko zgodbo iz Vancouvra in Tina Maze s podvigom desetletja, dvakrat zlata v Sočiju, ki je bil z osmimi medaljami največja slovenska olimpijska zgodba doslej, pa Urška Žolnir, Primož Kozmus, Iztok Čop in Luka Špik ... A slovenskemu športu vedno ostane dve stalnici: Rajmond Debevec in zmota, da se v prihodnjem desetletju proizvodnja šampionov prav zares ustavi. Boste videli leta 2029.

*Uroš Esih, Elizabeta Planinšič,
Gordana Possnig, Petra Vidali,
Borut Planinšič, Srečko Klapš,
Rok Kajzer*

**Narava je s
sušami,
vetrolomi,
poplavami in
žledom
nakazala, kaj
vse nas čaka**

**Mrzlično
iskanje izhoda
mimo kriznih
čeri**

**Fenomen
novih obrazov
je hitro
pokvarljivo
blago**

Desetletje so zaznamovali največji državljanski protesti po osamosvojitvi. Na fotografiji je prizor s tretje mariborske vstaje na Trgu svobode. Foto: Andrej Petelinšek

Begunska krizo so tudi v Sloveniji izkoristile desne populistične sile za sejanje sovraštva, strahu in predsodkov. Prizor je iz Šentilja. Foto: Andrej Petelinšek

Edina fotografija, ki ne potrebuje komentarja. Turčija. Finale. Eurobasket. 2017 Foto: Reuters

Kulturniško desetletje je zaznamoval tudi Edward Clug. Posnetek je iz SNG Maribor. Foto: Andrej Petelinšek

Apokaliptični prizori iz leta 2014
Železniška postaja Pivka Foto: Andrej Petelinšek

GOSPODARSTVO, PETEK, 27. DECEMBER 2019 GZS ZGIGM

Nelojalna konkurenca gradbenim podjetjem na slovenskem trgu

Kolektivna pogodba gradbenih dejavnosti nima razširjene veljavnosti

Stanje na trgu javnih naročil gradenj v Sloveniji, kjer je ključni kriterij za izbor izvajalca najnižja cena, izrazito favorizira ponudnike, ki niso zavezani za spoštovanje kolektivne pogodbe gradbene dejavnosti (KPGD). To predstavlja nelojalno konkurenco gradbenim podjetjem na slovenskem trgu gradenj in njihovim zaposlenim na slovenskem trgu dela.

»Plače v **gradbeništvu** so med najnižjimi v gospodarskih dejavnostih, interes mladih za vstop v gradbene poklice je zato izjemno nizek,« je povedal mag. Jože Renar, direktor GZS – Zbornice **gradbeništva** in industrije gradbenih materialov. Kolektivna pogodba gradbenih dejavnosti razen v manjšem delu dejavnosti, ki jih pokriva, nima razširjene veljavnosti, saj članstvo podjetij v gradbeniških delodajalskih organizacijah ne dosega meje 50 odstotkov vseh zaposlenih.

»To pomeni, da njena uporaba za delodajalce, ki niso člani delodajalskih organizacij, ni obvezna. Ti so zavezani le določilom Zakona o delovnih razmerjih, kar pomeni, da poslujejo zakonito že, če vsem svojim zaposlenim izplačujejo le minimalne plače. Medtem pa so zavezanci za uporabo KPGD dolžni svojim zaposlenim izplačevati najnižje osnovne plače po tarifnih razredih glede na izobrazbo v kolektivnih pogodbah, ki pa so pretežno višje od minimalne plače. Odgovorne osebe slovenskih izvajalcev, zavezancev za KPGD, so kazensko odgovorne z grožnjo zavora do 5 let za vsako izplačilo svojim zaposlenim, ki je nižje od tarifne priloge v KPGD, medtem ko so tuji ponudniki kazensko odgovorni le za izplačila, manjša od minimalne plače. To pomeni, da pred zakonom niso enakopravni,« je še poudaril mag. Renar.

Foto: Thomas Lucks

PRIJAZNI SILAK

Renault K je že v osnovi zelo robustno vozilo, testni prekucnik pa je bil še močnejši, opremljen z močnejšo, dodatno ojačeno šasijo s temu primerno zmogljivimi prenosi. Kljub temu, da je namenjen težkim tovorom in vožnji po zahtevnih podlagah, se na cesti popolnoma civilizirano obnaša, voznik je deležen solidnega udobja in visoke ravni varnosti.

Besedilo: Emil Šterbenk;
fotografije: M. Jurgele, E. Šterbenk

► **NAMENILI SO MU** precej pripomočkov, ki mu lajšajo delo – od robotiziranega menjalnika, enostavnega upravljanja prekucnika in opreme za boljšo vidljivost do tempomata in mehanizmov, ki preprečujejo nesreče ob trenutni nepazljivosti.

DOVOLJ UDOBEN

Kakor pri večini prekucnikov je tudi pri Renaultu spodnja stopnička elastično vpeta, podvozje pa višje kot pri različicah za špedicijske prevoze. Ročaja za vzpenjanje sta kričeče oranžno pobarvana, da ju voznik ne bi zgrešil. Za bolj okorne možakarje, kakršen sem sam, so dodali še ročaj v desnem zgodnjem vogalu vrat, ki mi je prišel še kako prav. Sedež je udoben, prav tako je okoli njega dovolj pro-

► Vožnja je tiha in nepričakovano udobna

stora. Volan je izdatno nastavljljiv. Razveseljuje zelo solidna raven udobja, glede na to, da gre za dnevno kabino s tremi sedeži. Na šasijo je pripeta s štirimi zračno vzmetenimi nogami. Edino, kar sem pogrešal, je prostor za voznikove stvari. Ta v prekucnik ne pride s potovalko, a vseeno bi si želel kakšen odlagalni prostor. Zadovoljen bi bil že s predalčkom, v katerega bi spravil dokument velikosti A4. Za to se sicer najde prostor na armaturni plošči. Toda saj veste, kako je v prekucniku. Zaradi terenske vožnje papirji kljub nedrseči podlagi hitro padejo na tla. Talne obloge pa pri tem tipu tovornjaka nikoli niso dolgo čiste. Voznik dobi zaprti predal nad vetrobranom sedi kabine in odprtega na desni strani. Za kaj drugega - gumijaste škornje, na primer pa ni prostora.

BREZKOMPROMISEN PRI VOŽNJI IN ZAVIRANJU

Kljub temu, da je po zasnovi ta Renault K resnično robato vozilo, je vožnja tiha in nepričakovano udobna. Zaradi krajšega prenosnega razmerja se motor vrti hitreje kot v tovornjakih za dolge proge.

Zaradi »kratkih« pogonskih osi avtomatika pri hitrosti 40 km/h vozi že v 11. prestavi.

V najvišjo – direktno – prestavo pretakne že pri 50 km/h.

Pri 80 km/h je merilec vrtljajev na zgornjem robu zelenega polja.

Nad vetrobranskim steklom je zaprti predal, desno od njega pa odprti.

To je ušesom starejših voznikov ljubše kot vožnja malo nad prostim tekom. Prednji osi sta podrti s trilistnimi paraboličnimi vzmetmi, zadaj pa je 11-listna vagonška vzmet, ki skoraj ne pozna omejitev za tovor. Tehnična največja dovoljena masa tovornjaka znaša 44 t, ko zapeljete na javno prometno površino pa ne sme preseči 32 t. Njegova nosilnost na cesti torej znaša dobrih 16 t, če pa v kamnolomu predstavljate materiale iz enega konca na drugega, nanj brez skrbi naložite blizu 30 t. Pri Strabagu so nas prijazno sprejeli v njihov lukoviški kamnolom. Tam sem prepeljal dva tovara peska na deponijski prostor. Naložili

► Pretikanje med prestavami poteka brez sunkov

Pod strop kabine so namestili še dodaten ročaj, ki olajša vstopanje.

Z vključenimi diferencialnimi zaporami se tudi s praznim vozilom da zapeljati precej daleč navzgor.

se te dalje uporabi vsako prestavo. Če zazna, da se podlaga malce dviga ali voznik malo bolj »stopi« na plinski pedal, spelje v četrto nadaljuje s sedmo in deveto, nato pa po vrsti do 12. prestave. Ko je zaboj naložen, je preskakovanja prestav dosti manj, spelje pa v drugi ali tretji. Pretikanje poteka brez sunkov, ni pa pretirano hitro. Ampak za asfaltno cesto to ni pomembno.

Glede na to, da sta pogonski »samo« zadnji osi, so terenske zmogljivosti presenetljive. Že ko speljete in ostro zavijete volan, na hitro pritisnete zavoro ali takoj pretaknete v vzvratno prestavo, tovornjak »pogrunta«, da manevrirate in prestavi v najnižje prestave, drugače to storite ročno. Tisti, ki prekucnike večkrat vozite, veste, da se pri vzvratni

faltu, a (zlasti v **gradbeništvu**) morajo velikokrat voziti po slabih podlagah, tudi neutrjenih. In K je veliki večini izzivov zlahka kos.

Dandanašnji so vsi tovornjaki pametni in testni K pri tem ni nobena izjema. Kadar je prazen na ravni asfaltni cesti spelje v peti prestavi, nato pretakne v osmo, preskoči deveto in šele od de-

so mi dobrih 13 m³, kar je za na cesto že preveč. Avtomatika ni več tako preskakovala prestav. Močni motor je vozilo brez težav obvladoval. Enako velja tudi za zaviranje, saj znaša moč motorne zavore in retarderja 832 kW (1.131 KM), kar je več kot dvakratna moč motorja.

NA ASFALTU IN GRADBISCU

Sicer tudi prekucniki, kakršen je Renault K večino poti prevozi po as-

Zgornji okrogli gumb levo od zračnikov upravlja tempomat, spodnji pa ukazuje diferencialnim zaporam, levo pod njim je kvadratni gumb offroad.

Zaboj se hitro dvigne, voznik pa vse ukazuje iz kabine.

Test // RENAULT TRUCKS K 520

Dodatni žarometi na strehi iz noči naredijo dan.

Bočno kamero je mogoče tudi ročno vključiti, kar pride prav tako na terenu kot v mestu.

► Program Offroad je kos tudi strmim vzponom

vožnji s praznim zabojem pogonska kolesa na mehki podlagi hitro zavrtijo v prazno, sploh, če peljete navkreber. Renault se temu zoperstavi z zaporo sredinskega diferenciala, če pa to ni dovolj voznik ročno vključi še posamični zapor diferencialov pogonskih osi.

Ker sta krmiljenju namenjeni obe prednji osi, tudi pri vožnji navzgor ob vključenih vseh diferencialnih zavorah dokaj dobro usmerjata vozilo v zeleno smer. Težavna zna biti tudi vožnja s praznim vozilom v strm klane. Če delo prepustite avtomatiki, se zgodi, da bo pretaknila ravno v nepravem trenutku.

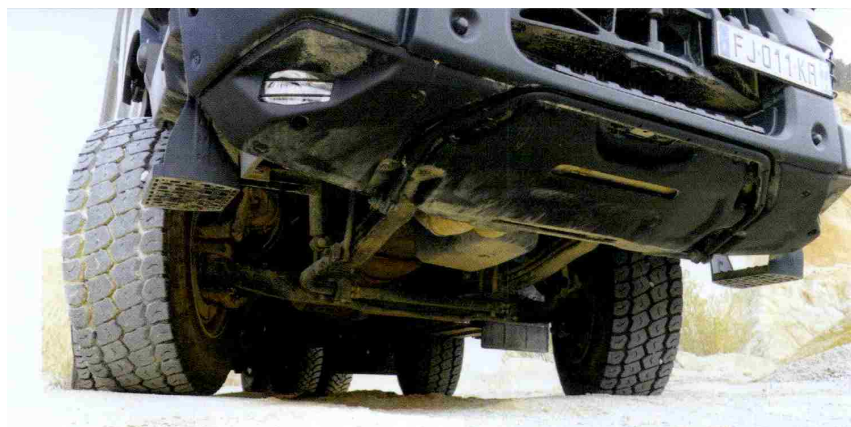
Izgubili boste zalet in obtičali morda meter pred vrhom. Zgodba se zlahka ponovi tudi v ročnem načinu, saj navadno moči zmanjka ob najbolj nepravem trenutku, menjalnik (pre)počasi pretakne in že stojimo. Tega ne govorim na pamet, sej sem kar štirikrat ponavljal

Večji vzvod je namenjen dviganju in spuščanju zaboja, manjši pa odpiranju ter zapiranju stranice

Pokrov zadnje kamere se odpre le, kadar je ta v uporabi.

Sprednji osi podpirajo trilistne parabolične vzmeti.

vajo. Potem sem pod stikalom diferencialnih zapor našel enega, na katerem piše: offroad. Ko sem ga pritisnil, je menjalnik popolnoma spremenil svoje lastnosti in pretikal znatno hitreje – prekinitve navora so bile tako kratke, kakor da za prenos moči skrbi dvosklopčni menjalnik. Torej, takoj ko zapeljete na neasfaltirano pot, je priporočljivo izbrati program offroad.

ODLIČNA PREGLEDNOST

Kabina je že sama po sebi zelo pregledna, za boljšo preglednost pa poleg vzratnih, prednjega in bočnega ogledala skrbita še dve kameri, katerih slike prikazuje zaslon. Vzratna kamera je nameščena na koncu šasije in je pokrita. Pokrov se odpre zgolj pri vzratni vožnji ali pri preciznem manevriranju oziroma počasni vožnji po terenu, kadar jo ročno vključimo. Desna bočna kamera okolico tovornjaka pokriva po vsej njegovi dolžini. Ker so gradbišča navadno v mestih, je dobra preglednost toliko pomembnejša. Med vožnjo po ljubljanskem središču sem bočno kamero ročno vključil, saj je dobro ve-

deti, kaj počnejo pešci in kolesarji. Obe kameri prideta prav tudi zaradi precejšnje dolžine vozila in relativno velikega

► Šasija zlahka prenese obremenitev do 32 ton

obračalnega kroga. V prvo verjetno ne boste idealno »rikvercali«, saj se je potrebno navaditi kota, ki ga prikazuje kamera, v tretjem ali četrtem poskusu bo šlo pa že čisto gladko in z milimetrsko natančnostjo.

S tremi žlicami po dobre 4 m³ je teža za na cesto že prevelika.

VSE NA GUMB

Za stresanje zaboja (enostranski pre-kucnik) je treba najprej z gumbom na spodnjem delu armaturne plošče pogoniti hidravlično črpalko in dvigniti zadnji odbijač. Preden tega ne storite, se zaboj ne bo začel dvigati. Tudi zadnjo stranico voznik odpre iz kabine in jo spremlja v vzratnem ogledalu. Na zadnji steni kabine je okno, skozi katerega vidite, kako visoko je dvignjen zaboj. Le-ta se dviga precej hitro in je v trenutku izprazen. Izpraznjenega spet spustite,

Zadaj je 11-listna vzmet, pogonski osi z dvojno redukcijo pa imata kratko prenosno razmerje.

K 520 se odlično znajde tako na gradbišču kot v mestu in tudi na avtocesti.

► Vozniku kabine zlepa ni treba zapustiti

je. Kljub robustnosti pa je za voznika še vedno dovolj udoben. Po avtocesti zlahka pelje 90 km/h, vendar se motor takrat vrti že nad območjem najvišjega navora (1.645 vrt./min.), pri hitrosti 80 km/h pa je na njegovem zgornjem delu. Če vozite po cestah, njegova nosilnost znaša dobrih 16 t in to težo pogonski sklop zlahka prenaša.

Kadar, recimo, vozite po kamnolomu, ga lahko skoraj dvakrat toliko obremenite – a ne boste imeli težav ne s šasijo, ne z motorjem, niti ne z zavorami. Za teren so ga opreмили z ustreznimi pripomočki in s programom vožnje, na avtocesti vključite tempomat in se peljete skoraj kot v tovornjaku za dolge prevoze. Dobra kombinacija – prijazni silak, pač.

zaprete stranico in spustite zadnji odbijač. Ko vse storite kakor je treba, zasveti modra kontrolna luč in samo še ugasnete črpalko ter odpeljete. Ker se odbijač »skrrije« pod zaboj, ni bojazni, da bi nanj padel kakšen pesek ali drug material, s

katerim bi lahko umazali cesto. Vozniku kabine torej zlepa ni treba zapustiti.

SKLEP

Renault K 520 je močan in zanesljiv stroj za skrajno zahtevne vozne pogo-

TEHNIČNI PODATKI: Renault Trucks K 520 Rigid 8X4	
MOTOR:	
Turbodizelski šestvaljni vrstni DTI 13, s skupnim vodom (2000 bar), Euro 6d (katalitični pretvornik, DPF, SCR)	
Prostornina (l):	12,8
Moč (kW/KM pri vrt./min.):	382/520 pri 1.430 do 1.800
Navor (Nm pri vrt./min.):	2.550 pri 1.000 do 1.430
PRENOS MOČI:	
12-stopenjski robotizirani menjalnik Optidriver AT 2613 z dodatnima počasnimima prestavama naprej in s štirimi vzvratnimi, ojačen za težke tovore – XTREM z oljnim hladilnikom (izmenjevalec olje – voda), enojna suha sklopka, 8x4 – dve pogonski osi PMR 3361 z dvojno redukcijo, vmesnim diferencialom, diferencialnimi zapori in s prenosnim razmerjem 3,76.	
PODVOZJE IN ZAVORE:	
Šasija, 4 toge preme, sprednji na ojačenih paraboličnih 3-listnih vzmeteh, zadnji na listnatih (11 listov). 8 x bobnaste zavora ABS, ASR, ESC, OPTIBRAKE+ motorna zavora (382 kW pri 2.300 vrt./min.), Voith-ov hidravlični retarder (450 kW - 3250 Nm), ročna zračna zavora.	
MASE IN DIMENZIJE:	
Dolžina × širina × višina (mm):	8.860 × 2.544 × 3.997
Medosne razdalje (od prednje do zadnje mm):	1.995, 2.355, 1.370
Najmanjša oddaljenost od tal - naložen (mm):	361
Masa praznega vozila + nadgradnja = skupaj (kg):	11.335 + 4.405 = 15.740
Najv. dovolj. masa: tehnična / promet SLO (kg):	44.000 / 32.000
Prostornina posode za gorivo/AdBlue (l):	275 / 57
Pnevmatike na sprednjih oseh (enojne):	385/65 R 22.5
Pnevmatike na zadnjih oseh (dvojne):	13 R 22.5
KABINA (notranje mere):	
Dolžina × širina × višina/visina nad motornim tunelom (mm):	1.625 × 2.190 × 1.574 / 1.374
OPREMA TESTNEGA VOZILA:	
Celoten paket Optifuel Infomax, Truck emergency braking (preprečuje, da bi se ustavljeno vozilo zaradi voznikove napake začelo premikati), sistem kamer in senzorjev, ECO Tempomat s funkcijo Optiroll, zračno vzmetena kabina, zračno vzmeteni in v vse smeri nastavljivi ogrevan vozniki sedež, avtomatska klimatska naprava, stropna loputa, večfunkcijski z usnjem prevlečen volan, prostoročno telefoniranje, navigacijski sistem ...	

BESEDA UREDNIKA

BILANCA

Letošnje leto je bilo za **gradbeništvo** uspešno: po podatkih statističnega urada Republike Slovenije je bila vrednost opravljenih gradbenih del v prvih desetih mesecih letošnjega leta (za to obdobje so že zbrani in obdelani podatki) višja kot v istem obdobju leta 2018. V celoti je bila višja za 4,8 odstotka, na stavbah za 2,7 odstotka, na gradbenih inženirskih objektih pa za 5,8 odstotka.

K višji vrednosti opravljenih gradbenih del na koncu letošnjega leta bo prispevala tudi zima oziroma njena odsotnost: vremenske razmere omogočajo intenzivno delo na gradbiščih, kjer se povsod dela s polno paro. Resda obstajajo materiali in dodatki, ki omogočajo lažje delo v mrazu, toda toplo vreme je prijaznejše tudi delavcem na gradbiščih.

Nekoč so gradbeniki pozimi več delali na Primorskem oziroma na Obali, zdaj pa to sploh ni več potrebno. Upamo lahko le, da tudi pregovori ne držijo tako kot nekoč in da zelen božič ne pomeni več bele velike noči.

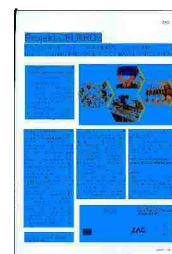
Letošnje leto je bilo sploh prijazno za zaposlene v gradbeni panogi, vsaj za tiste, ki delajo v podjetjih, včlanjenih v gradbeniške delodajalske organizacije.

Pred nekaj dnevi so namreč predstavniki delodajalskih in sindikalnih organizacij v gradbeni panogi dosegli dogovor o spremembah in dopolnitvah kolektivne pogodbe gradbene dejavnosti. Tako se bodo s 1. januarjem povečali dodatki za potovanja na gradbišča, povračila stroškov za malico, regres za letni dopust in jubilejne nagrade. Najnižje osnovne plače sicer zaenkrat ostajajo nespremenjene, pogajanja o njih se bodo nadaljevala marca prihodnje leto.

Seveda bi se na področju gradbene dejavnosti našlo marsikaj, kar bi se dalo spremeniti, izboljšati, izpeljati bolje in hitreje, vendar to velja za vse stvari povsod in v vseh časih – zmeraj bi se dalo narediti drugače. Takšna je pač realnost; svoje dodajo še denar, volja, interesi, politika in podobne zadeve, ki nam uspešno grenijo življenje. Toda tega ne bomo spremenili.

Ampak pustimo to za prihodnje leto; želimo vam, da se od letošnjega poslovite veseli in v družbi najbližjih, v prihodnjem letu pa vam želimo veliko zdravja, poslovnih uspehov, zadovoljstva in seveda tudi kanček sreče - ta vedno prav pride.

Uredništvo

Projekt CELKROG

IZKORIŠČANJE POTENCIALA BIOMASE ZA RAZVOJ NAPREDNIH MATERIALOV IN BIO-OSNOVANIH PRODUKTOV

Program CELKROG sledi ciljem evropske strategije za Prehod v krožno gospodarstvo, kjer je raba biomase in materialov na osnovi obnovljivih virov prepoznana kot eno od prioritarnih področij krožnega gospodarstva, ki lahko doprinesejo k razvoju številnih novih proizvodov.

Ta področja so: **gradbeništvo**, pohištvena industrija, papir, hrana, tekstil, kemikalije in energijska izraba teh materialov.

Specifični cilji programa sledijo konceptu zapiranja snovnih poti in razvoja naprednih produktov v celotnem krogotoku od razklopa biomase, uporabe gradnikov v različnih produktih do re-uporabe in končne predelave odpadkov znotraj sledečih vsebinskih sklopov:

- vrednotenje potenciala in razvoj novih produktov iz biomase – nanoceluloza in zelene kemikalije,
- razvoj naprednih in večfunkcionalnih materialov z integrirano nanocelulozo in okoljsko sprejemljivimi aditivi – papir, karton in preja,
- razvoj produktov z večjim deležem bio-osnovanih komponent in izboljšanimi funkcionalnostmi – gradbeništvo, avtomobilska, tekstilna in elektro industrija,
- razvoj procesov za biološko in mehaniko predelavo trdnih odpadkov v produkte z dodano vrednostjo in
- razvoj inovativnega sistema za energijsko izrabo odpadkov z veliko vsebnostjo vode.

Na ZAG-u je 4. 12. 2019 potekalo letno srečanje konzorcija CEL.KROG (<https://celkrog.si/>).

ZAG je odgovoren za izvedbo LCA analiz vseh sklopov znotraj programa, hkrati pa vodimo sklop RRP4, kjer poteka valorizacija odpadkov, nastalih v verigi papirniške tehnologije za potencialno uporabo v **gradbeništvo** (za utrjevanje zemljin, v asfaltih, v maltah in opekah ...).

Pri tokratnem srečanju je bil poudarek na LCA analizah. Po uvodnem pozdravu direktorja ZAG-a doc. dr. Aleša Žnidariča ter direktorice mag. Mateje Mešl iz Inštituta za celulozo in papir, koordinatorice programa, so sledila tri predavanja iz področja LCA, in sicer predavanje na temo LCA kot podlaga za pripravo okoljske deklaracije je podal Friderik Knez, LCA kot horizontalna aktivnost programa CEL.KROG in predstavitev izbranih primerov (nanokristalinična celuloza in uporaba papirniškega mulja v opekar-

stvu) pa sta predstavila dr. Davor Kvočka in dr. Janez Turk.

CEL.KROG je bil s strani domačih in evropskih ocenjevalcev prepoznan kot zelo uspešen projekt v okviru Strategije pametne specializacije. Ocena je na voljo na spodnjem naslovu:

<http://celkrog.si/wp-content/uploads/2019/10/NMP-Report.pdf>

Zahvala

Program CEL.KROG »Izkoriščanje potenciala biomase za razvoj naprednih materialov in bio-osnovanih produktov« (številka pogodbe: OP20.00365) je sofinanciran s strani Republike Slovenije, Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport in Evropske Unije, Evropski sklad za regionalni razvoj, 2016–2020.

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

T: 01 280 42 00
www.zag.si
info@zag.si

LJUBLJANA**Uspešen zaključek
mednarodnega projekta SKILLCO s
področja gradbeništva**

Na GZS – ZGIGM so tri leta vodili mednarodni projekt SKILLCO, ki je potekal v več državah članicah EU, in sicer Nemčiji, na Madžarskem in v Sloveniji ter ostalih vključenih državah prek mreže FIEC. Projekt, ki ga je sofinancirala Evropska unija v okviru programa Erasmus+, je potekal od 1. novembra 2016 do 31. oktobra 2019.

Na zaključni konferenci 11. decembra v Ljubljani je GZS ZGIGM predstavil triletno delo, rezultate, načrte za v prihodnje in trende, ki jih v strateških dokumentih Evropska komisija predvideva za izobraževanje in usposabljanje v **gradbeništvu** in ki se zarisujejo v panogi po svetu.

Predstavili so dosežke projekta SKILLCO: 923 udeležencev pilotnih usposabljanj za vse štiri identificirane manjkajoče panožne spretnosti v treh partnerskih državah in novo mobilno aplikacijo SKILLgApp z naloženimi novimi učnimi gradivi Skillco (z obsegom prek 300 rezultatov), ki skupaj nudijo podporo pri učenju in poučevanju.

Več o projektu SKILLCO na spletni strani www.gzs.si, klik na Novice

DOL PRI LJUBLJANI**Dan inovativnosti v JUB-u**

V JUB-u skladno s sprejeto strateško politiko podjetja uresničujejo zaveze, ki so jih na področju razvoja potrdili v svojih poslovnih načrtih. Ti vključujejo tudi širitev in poglobljeno sodelovanje z raziskovalci z različnih strokovnih področij, ki delujejo v naših javnih raziskovalnih organizacijah (JRO).

Strokovnjake je podjetje preko razvojnega izziva Gradimo prihodnost z JUB-om k sodelovanju povabilo maja, prve rezultate pa že prinaša konferenca Pot do tržne inovacije, ki je 21. novembra potekala v prostorih Jubovega razvojnega oddelka in na kateri je svoje rešitve predstavilo 12 slovenskih strokovnjakov.

Na JUB-ovem Dnevu inovativnosti 2019 so s svojimi rešitvami sodelovali predstavniki raziskovalnih institucij, kot sta Zavod za **gradbeništvo** Slovenije (ZAG) in Institut Jožef Stefan (IJS), pa tudi raziskovalci iz Biotehniške fakultete, Fakultete za strojništvo ter Fakultete za **gradbeništvo** in geodezijo Univerze v Ljubljani. Z zanimivima predstavitvama sta dogodek sooblikovala še ugledna predavatelja z Ekonomske fakultete in Fakultete za strojništvo Univerze v Ljubljani.

Po predstavitvi dvanajstih projektov so v JUB-u izbrali dva zmagovalna. Prvi, ki ga je za izboljševanje mikroklima v prostoru pripravil dr. Peter Nadrah iz Zavoda za **gradbeništvo** Slovenije (ZAG), nosi naslov Razvoj indikatorjev za bivalne prostore, za svoj prispevek Pametni premazi - od laboratorija do komercialne uporabe (Smart coatings - from lab to commercial application) pa je enakovredno nagrado dobil dr. Peter Rodič iz Instituta Jožef Stefan.

GRADIMO Z NARAVO NA SEJMU MEGRA 2020!

Konjunkturo v **gradbeništvu** bo od 25. do 28. marca 2020 v Gornji Radgoni poosebljal 31. Mednarodni sejem gradbeništva, energetike, komunale in obrti MEGRA. Spodbuja bo trajnostno gradnjo, varčevanje z energijo in uporabo obnovljivih virov energije.

Mednarodni sejem **gradbeništva**, energetike, komunale in obrti MEGRA bo povezal ponudnike, investitorje in uporabnike najnovejše gradbene in komunalne mehanizacije, materialov, orodij, obrtnih in drugih storitev.

Obiskovalce bo seznanil s sodobnimi trendi in pripomočki za trajnostno gradnjo, energijsko in siceršno obnovo stavb, urejanje okolice, skrb za okolje, jim ponudil čistilne naprave, sisteme ogrevanja in klimatizacije ter različne možnosti za uporabo lesa v gradnji in v bivalnih prostorih. Na voljo jim bodo brezplačna svetovanja arhitektov, gradbenih in energetskih strokovnjakov, svetovanja za ravnanje v primeru naravnih nesreč, urejanje vrtov ter o subvencijah Eko sklada.

Na Obrtni ulici bodo člani območnih obrtno podjetniških zbornic ter strokovnih sekcij Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije prikazali zaključna obrtna dela v **gradbeništvu** in deficitarne obrtne poklice. K izobraževanju in poklicnim uspehom na področju gradnje, komunale, energetike in obrti bodo z zanimivimi predstavitvami in tekmovanji ob obrtnih vabilih tudi izo-

braževalne ustanove in Zavod za zaposlovanje Murska Sobota.

Sočasno bo mednarodni sejem trajnostnih tehnologij in zelenega življenjskega sloga GREEN predstavil zamisli in izdelke, ki so v korist potrošnikom, okolju in družbi: samooskrbo z energijo iz obnovljivih virov, e-mobilnost, naravne gradbene materiale in gradnjo, ekološko in permakulturno pridelavo hrane, rokodelstvo, socialno podjetništvo, domače naravne dobrote in druge izdelke za ozaveščeno, zeleno potrošnjo.

Tehtno bo tudi strokovno dogajanje. Prvi dan, v sredo na Dan **gradbeništva** bodo podeljeni Znaki kakovosti v graditeljstvu. Strokovna posveta bosta obravnavala go-

spodarsko vlogo graditeljstva in prometno infrastrukturo. V četrtek bosta potekala komunalni in posvet s področja energetike. Petek bo namenjen obrtnim dejavnostim in izobraževanju.

Vljudno vabljeni k sodelovanju!

Za vse dodatne informacije
vam je z veseljem na voljo
Robi Fišer, tel.: **02 56 42 113**,
e-pošta:
robi.fiser@pomurski-sejem.si
<http://www.pomurski-sejem.si/>

TEKMOVANJE: SAINT-GOBAIN MULTICOMFORT, PARIZ 2020

Tekmovanje za študente arhitekture in **gradbeništva** že 16. leto zapored poteka pod pokroviteljstvom in organizacijo podjetja Saint-Gobain, letos s pripravo trajnostno naravnane projektne naloge - spremembo razvojnega parka v srednjeveškem mestu Saint-Denis v okolici Pariza.

Dvostopenjsko tekmovanje, ki poteka najprej z izborom med projekti na lokalni ravni (april 2020) in končnim tekmovanjem na mednarodni ravni (junij 2020), 2.200 študentom iz 31 držav ponuja odlično praktično izkušnjo s pripravo konkretnega, zahtevnega projekta.

Izziv letošnje naloge je sprememba funkcije post-industrijskega območja Coignet Enterprise v živahno, zeleno, študijsko in rekreacijsko področje, s spoštovanjem tako kulturne dediščine področja in zahtev po moderni in trajnostni prenovi, po merilih natečaja Saint Gobain Multi-Comfort.

Studentje bodo naprošeni za pripravo: masterplana z obrazložitvijo organizacije celotnega področja, njegovega karaktera ter notranje in zunanje povezave z okolico; oblikovanja stanovanjsko/izobraževalno funkcije sestavljene iz 25 - 300 stanovanjskih enot in 18 enot razredne osnovne šole (z vrtcem).

ohranitev in revitalizacijsko idejo v povezavi z zgodovinskimi objekti na področju.

V Sloveniji natečaj že drugo leto poteka s podporo Univerze v Mariboru, FGPA, kjer

bo v natečaju sodelovalo 20 študentov. V lanskem letu, na projektu #Milano 2030, sta Slovenijo odlično zastopali dve ekipi v sestavi: Sanja Spindler/Ivana Vuković in Tjaša Rošar/Valentina Polič/Yulia Vashchenko in navdušile žirijo z izredno kvalitetnima projektoma.

Letošnji natečaj #Pariz 2020 vodi doc. Nande Korpnik s podporo dr. techn. Marka Jaušovca. Študentje bodo v okviru projekta navodila prejeli preko e-delavnic, zmagovalci lokalnega izbora pa bodo s svojim projektom sodelovali na tridnevem mednarodnem tekmovanju v Parizu.

Informacije in prijave na tekmovanje so na voljo na spodnjih povezavah:

www.facebook.com/MultiComfortStudentContest

PORTOROŽ**Srečanje sekcij s področja gradbeništva**

31. januarja in 1. februarja 2020 bo v Kongresnem centru Grand hotela Bernardin v Portorožu skupno strokovno srečanje gradbincev, kleparjev, krovcev, slikopleskarjev, fasaderjev in inštalaterjev-energetikov.

Srečanje, ki ga pripravlja Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, bo prvi dan dopoldan in drugi dan ob zaključku potekalo za vse štiri sekcije skupaj, popoldanske vsebine prvega dne in dopoldanske vsebine drugega dne pa se bodo odvijale ločeno po posameznih sekcijah.

V večernem programu prvega dne bodo podelili znake odličnosti v gradbeništvu.

GRADBENI ZAKON IN ZAKON O ARHITEKTURNI IN INŽENIRSKI DEJAVNOSTI KDO LAHKO IZDELA GEOTEHNIČNI DEL PROJEKTNE DOKUMENTACIJE?

**SPREMINJAMO
GRADBENO
KULTURO**

Inženirska zbornica Slovenije

Jarška cesta 10b
1000 Ljubljana
Slovenija
www.izs.si

Geotehnični elaborat? Geološko geotehnično poročilo? Geotehnični projekt? Že glede naslova ni enotnega mnenja, čeprav bi se verjetno strinjali, da je naslov še najmanj pomemben, če je le vsebina prava. Naslov pa lahko postane pomemben, če se uveljavijo splošna pravila kot recimo "Elaborat lahko izdelava kdorkoli". Pravo vprašanje je torej: "Kdo lahko izdelava geotehnični del projektne dokumentacije?"

S tem smo se v postopku priprave nove gradbene zakonodaje precej ukvarjali, saj predhodna zakonodaja in praksa nista bili skladni z Evrokodi, ki na eni strani predstavljajo dobro evropsko prakso, na drugi pa so s Pravilnikom o mehanski odpornosti in stabilnosti v Sloveniji tudi obvezni za uporabo. Evrokodi so tu jasni, saj zahtevajo (glej točko 1.3 Evrokoda 1997-1), da:

- podatke, potrebne za projektiranje, zbira, zapisuje in interpretira ustrezno usposobljeno osebo;
- konstrukcije projektira ustrezno usposobljeno in izkušeno osebo;
- med osebjem, ki je vključeno v pridobivanje podatkov, projektiranje in izvedbo, obstajata ustrezna povezava in komunikacija;
- morata te predpostavke upoštevati tako projektant kot naročnik.

Prevedeno v slovenski pravni red je treba "ustrezno usposobljeno in izkušeno osebo" razumeti kot "pooblaščen inženir". Zakon o arhitekturni in inženirski dejavnosti (ZAID) v svojem 4. členu določa dejavnosti, ki jih opravlja pooblaščen inženir in med njimi najdemo izdelavo načrtov geotehničnih

konstrukcij in geološko geomehanske analize temeljnih tal, geotehnologijo, izkope in podgradnjo za podzemne objekte, če se omejimo na področje geotehnike. Dejavnost na področju poklicnih nalog pooblaščenih inženirjev pa lahko opravljajo le pravni subjekti, ki izpolnjujejo pogoje iz 14. člena ZAID.

Skupina geologov, geotehnologov in geotehnikov, ki je pripravljala geotehnična poglavja Pravil stroke, ki podrobneje določajo način izdelave projektne dokumentacije (10. odstavek 29. člena Gradbenega zakona), ki žal še niso sprejeta, je zahtevo zapisala še bolj jasno: "Načrte s področja geotehnike lahko izdelujejo pooblaščen inženirji s področja gradbeništva in pooblaščen inženirji s področja geotehnologije in rudarstva geološke, gradbene, geotehnološke in rudarske stroke." Poimenovali smo jih torej "načrte", ki jih skladno z Evrokodi praviloma sestavljata dva dela: (i) Poročilo o preiskavah tal in (ii) Geotehnični načrt. V prvem je težišče na pridobivanju, dokumentiranju in interpretaciji podatkov o sestavi in lastnostih tal, v drugem pa na zasnovi in računskih analizah geotehničnih elementov gradbenih konstrukcij.

Najbrž ni treba utemeljevati, da je geotehnično projektiranje (izdelava geotehničnega načrta) delo pooblaščenega inženirja. Zakaj pa menim, da je tudi za pridobivanje in interpretiranje podatkov o tleh potreben pooblaščen inženir? Iz prakse dobro vem, da se podatki o mehanskih lastnostih tal iz geotehničnega poročila prepogosto nekritično uporabljajo v računskih analizah konstrukcij.

To pomeni, da so vsi gradbeni objekti v segmentu temeljenja in geotehničnih konstrukcij lahko samo toliko zanesljivi in mehansko odporni, kolikor so dobro pridobljeni in interpretirani podatki o mehanskih lastnostih tal. Tudi pri pridobivanju podatkov o tleh, njihovi interpretaciji

Besedilo:

Prof. dr. Janko LOGAR,
univ.dipl.inž.grad.,
Predsednik Izpitne
komisije za strokovne
izpite s področja
gradbene stroke

Foto: Arhiv Katedre za geotehniko UL FGG

in posredovanju teh podatkov projektantom gre predvsem za vprašanje poznavanja celotnega poteka (geotehničnega) projektiranja in za razumevanje odgovornosti v procesu projektiranja. V procesu projektiranja se od pooblaščenega inženirja pričakuje celovito razumevanje pojma odgovornost in pomembnosti vseh podatkov. Še vedno se dogaja, da naletimo

na geološko-geotehnična poročila, ki jih ni izdelal pooblaščen inženir. Trdim, da to ni skladno z zakonodajo. Ker je **Gradbeni zakon** vendarle zaostril pojem odgovornosti, je v tem primeru odgovornost prevzel tisti, ki je na podlagi kakorkoli že pridobljenih podatkov o tleh izdelal projekt objekta, torej pooblaščen arhitekt ali pooblaščen inženir. Je to lahko rešitev? Je prav, da so

pri gradbenem projektiranju v segmentu, ki ključno vpliva na izpolnjevanje prve bistvene zahteve (mehanska odpornost in stabilnost objekta), udeleženi posamezniki, ki niso pooblaščen inženirji in torej nikakor ne odgovarjajo za kakovost svojih storitev?

V prostoru in času, ko je glavno merilo najnižja cena, ko je **zakonodajalec iz procesa projektiranja odstranil varovalko revizije projektne dokumentacije**, je morda vendarle dobro večkrat na glas povedati ali zapisati, da je **gradbeništvo industrija unikatnih izdelkov**. Vsak objekt se v nepovnljivih okoliščinah dela samo enkrat, naročniki in javnost upravičeno pričakujejo, da bo gradnja v vseh pogledih uspešna. In prav pri pogojih temeljenja se vsak objekt gotovo razlikuje od vseh ostalih. Pretiravam? Spomnim se primera projekta štirih enakih enodružinskih hiš na (na videz) homogenih mehkih tleh, ki so bile vse grajene na eni skupni parceli. Tri stavbe se obnašajo sprejemljivo, ena od štirih se nagiba in povzroča lastniku težave.

Pričakujem, da bodo podzakonski akti v kratkem uredili to področje in pritrdili, da je pomemben del stabilnosti in mehanske odpornosti kot prve bistvene zahteve odvisen od odgovornega dela geotehničnih projektantov in tistih, ki preiskujejo značilnosti tal.

GRADBENI SEJMI V LETU 2020

Tako kot vsak konec leta tudi v tokratni decembrski številki Gradbenika objavljamo seznam gradbenih sejmov v letu 2020 v Sloveniji (navedene so tudi sejemске prireditve, katerih velik del zajema področje **gradbeništva**) in večjih gradbenih sejmov v tujini. V prihodnjem letu ni za nas zelo zanimivih sejmov BAU in Baume, je pa zato veliko drugih zanimivih prireditev s področja gradbenih materialov, opreme in mehanizacije, pa tudi stavbnega pohištva, energetike, klimatizacije, notranje opreme in podobnega. Sejemskih prireditev, tudi če bi izbrali samo večje, je seveda daleč preveč, da bi jih lahko vse našli, zato smo izbrali predvsem sejme v bližnjih državah in nekaj najpomembnejših drugod.

JANUAR				
07. – 10.	Heimtextil	Frankfurt, Nemčija	Največji mednarodni strokovni sejem tekstila za dom in gospodinjstvo ter opremo objektov na svetu	
10. – 13.	Domotex Hannover	Hanover, Nemčija	Svet talnih oblog	
11. – 19.	Bouw&Reno	Antwerp, Belgija	Sejem za gradbeništvo in sanacije	
14. – 16.	Perimeter protection	Nürnberg, Nemčija	Mednarodni strokovni sejem za perimetrično zaščito, ograje in varovanje objektov	
14. – 18.	Swissbau	Basle, Švica	Švicarski sejem za gradbeništvo	
17. – 19.	Hausbau & EnergieSparen Tulln	Tulln, Avstrija	Sejem za gradnjo, varčevanje z energijo ter dom	
19. – 21.	Intersec Dubai	Dubaj, ZAE (Messe Frankfurt)	Vodilni mednarodni strokovni sejem na svetu za varnost, varovanje in požarno zaščito	
21. – 24.	Nortec	Hamburg, Nemčija	Sejem proizvodne tehnologije	
21. – 23.	NAHB	Las Vegas, ZDA	Mednarodni sejem za gradbeništvo	
22. – 25.	Klimahouse	Bolzano, Italija	Mednarodni sejem energetske učinkovitosti in varčne gradnje	
23. – 26.	Häuslbauer	Gradec, Avstrija	Sanacije, gradnja, energija	
27. – 30.	TISE East Marmomac Americas	Las Vegas, Nevada	Sejem kamna, talnih oblog, ploščic	
28. – 31.	Domestic Construction Materials	Moskva, Rusija	Specializirani sejem gradbenega materiala	
31. – 02. 02.	Baumesse	Chemnitz, Nemčija	Sejem za gradbeništvo	
FEBRUAR				
03. – 07.	Cevisama	Valencia, Španija	Mednarodni sejem keramike, kopalniške in kuhinjske opreme ter bele tehnike	
04. – 07.	Budma	Poznan, Poljska	Mednarodni sejem industrije za gradbeništvo	
04. – 07.	World of Concrete	Las Vegas, ZDA	Mednarodni sejem gradnje	
07. – 09.	For Pasiv	Praga, Češka	Sejem nizkoenergijskih, nič-energijskih in pasivnih zgradb	
11. – 14.	Vitoria Stone Fair	Espírito Santo, Brazilija	Sejem kamna (marmor, granit)	
11. – 14.	Aqua-Therm	Moskva, Rusija	Sejem za klimatizacijo, ogrevanje in prezračevanje	
18. – 21.	Bautec	Berlin, Nemčija	Mednarodni sejem za gradnjo in tehnologije gradbeništva	
20. – 23.	Bauen & Energie	Dunaj, Avstrija	Mednarodni sejem za gradnjo, notranjo opremo in varčevanje z energijo	
24. – 26.	R+T Asia	Šanghaj, Kitajska	Azijski sejem za stavbno pohištvo in senčila	
29. – 08. 03.	Batibouw	Bruselj, Belgija	Mednarodni gradbeni sejem, sanacije in notranja oprema	
28. – 01. 03.	Häuslbauermesse	Celovec, Avstrija	Gradnja in sanacije	
MAREC				
03. – 05.	Ecobuild	London, Anglija	Sejem arhitekture, oblikovanja in urejanja okolice	
03. – 06.	HVAC & R	Tokio, Japonska	Klimatizacija	
03. – 05.	Vision London	London, Anglija	Prihodnost v gradbeništvo in stavbe prihodnosti	
04. – 07.	Door Fair	Istanbul, Turčija	Sejem stavbnega pohištva, fasad, stekla in gradbenega materiala	
04. – 08.	Dom	Ljubljana, Slovenija	59. mednarodni sejem ponudbe za dom: gradbeništvo in stavbno pohištvo, ogrevalna in hladilna tehnika, notranja oprema, varovanje ter urejanje okolice	
08. – 13.	Light+Building	Frankfurt, Nemčija	Največji mednarodni strokovni sejem za arhitekturo, razsvetljavo, inštalacije in avtomatizacijo zgradb na svetu	light+building
10. – 12.	Energy Storage	Düsseldorf, Nemčija	Mednarodni strokovni sejem in kongres o tehnikah shranjevanja energije iz obnovljivih virov	
10. – 13.	ClimateWorld	Moskva, Rusija	Svet klimatizacij	
10. – 14.	Unicera	Istanbul, Turčija	Svet keramike	
12. – 15.	Hause and garden Fireplaces Salon	Moskva, Rusija	Sejem za dom in urejanje okolice Sejem za varnost pred požari	
16. – 19.	Stone	Xiyemen, Kitajska	Naravni in umetni kamen	
18. – 21.	Fensterbau Frontale	Nürnberg, Nemčija	Mednarodni strokovni sejem za okna, vrata in fasade - tehnologija, komponente in montažni elementi	FENSTERBAU FRONTALE
18. – 22.	Habitat Jardin	Lausanne, Švica	Urejanje okolice in sanacija nepremičnin	
19. – 22.	Scaffolding & Formwork	Istanbul, Turčija	Odri in opaži	
21. – 23.	Interbud	Lodz, Poljska	Sejem za gradbeništvo	
21. – 25.	Samoter & Asphaltica	Verona, Italija	Sejem gradbene mehanizacije in asfaltne opreme	
25. – 28.	Coneco	Bratislava, Slovaška	Mednarodni sejem za gradbeništvo	

GRADBENI SEJMI

25. – 28.	Megra	Gornja Radgona, Slovenija	Sejem gradbeništva, energetike, komunale in obrti, poudarek je tudi na rasti in kakovosti izobraževanja na področju deficitarnih obrtnih poklicev.	
30. – 03. 04.	Tube	Düsseldorf, Nemčija	Največji mednarodni strokovni sejem za cevi na svetu	
30. – 03. 04.	Wire	Düsseldorf, Nemčija	Največji mednarodni strokovni sejem za žice in kable na svetu	
31. – 03. 04.	Energetika & Interklima	Celje, Slovenija	Ravnanje z energijo v stavbah, procesih, industriji in prometu, ohranjanje virov, uporaba obnovljivih virov ter poveztljivost ogrevanja, elektrifikacije in mobilnosti	
APRIL				
01. – 04.	Marble	Izmir, Turčija	Mednarodni sejem naravnega kamna in obdelovalne industrije	
01. – 05.	Construma	Budimpešta, Madžarska	Mednarodni gradbeni sejem	
07. – 09.	Smart Cities	Sofija, Bolgarija	Mednarodni sejem pametnih zgradb, zelene energije, mobilnosti Obnovljivi viri energije	
14. – 16.	InterStroyExpo	Petersburg, Rusija	Mednarodni sejem za gradbeništvo	
16. – 19.	Haus Holz Energie	Štuttgart, Nemčija	Sejem za gradbeništvo in vire energije	
18. – 22.	TurkeyBuild / Yapi	Istanbul, Turčija	Mednarodni sejem gradbenih materialov in gradbene mehanizacije	
21. – 24.	IFH/Intherm	Nuremberg, Nemčija	Sejem sanitarne opreme, klimatizacije in obnovljivih virov energije	
22. – 25.	SEEBBE	Beograd, Srbija	Mednarodni gradbeni sejem	
MAJ				
06. – 08.	Maszbud	Kielce, Poljska	Mednarodni sejem gradbene mehanizacije	
06. – 09.	TEKTÓNICA	Lizbona, Portugalska	Mednarodni sejem gradbene industrije	
11. – 13.	ISH Kitajska	Peking, Kitajska	Vodilni svetovni sejem kopališke opreme, gradbeništva, energije, klimatskih tehnologij in obnovljivih virov energije	
12. – 15.	Aqua-Therm	Kiev, Ukrajina	Mednarodni sejem za ogrevanje, klimatizacijo, prezračevanje in vodovodnih sistemov, bazenov	
26. – 29.	Bauma CTT Russia	Moskva, Rusija	Mednarodni sejem gradbene industrije in mehanizacije	
27. – 29.	Expokos	Priština, Kosovo	Gradbeništvo in oprema za gradbeništvo, energija in trg nepremičnin	
JUNIJ				
17. – 20.	STONE+TEC	Nürnberg, Nemčija	Mednarodni strokovni sejem naravnega kamna, izdelkov iz naravnega kamna in tehnologije obdelave kamna	
24. – 25.	FeuerTRUTZ	Nürnberg, Nemčija	Protipožarna gradnja, oprema in organizacija – strokovni sejem in kongres	
SEPTEMBER				
16. – 19.	Galabau	Nürnberg, Nemčija	Mednarodni strokovni sejem za načrtovanje, gradnjo in vzdrževanje urbane krajine, zelenih površin, odprtega prostora ter igrišč in drugih športnih površin	
16. – 20.	53. MOS	Celje, Slovenija	Največja poslovno-sejemska prireditelja regije: MOS Dom – Gradnja in obnova doma, MOS Tehnika – Oprema in materiali za obrt in industrijo, MOS Turizem – Kamping in karavaning, turizem in prehrana, MOS B2Bin, MOS Plus – Izdelki široke potrošnje	
28. – 02. 10.	Tecnargilla	Rimini, Italija	Mednarodni sejem ponudbe in obdelave keramike in opeke	
28. – 02. 10.	Cersaie	Bologna, Italija	Mednarodni sejem za gradbeništvo in keramiko	
30. – 03. 10.	Marmomac	Verona, Italija	Sejem kamna in tehnologij za obdelavo kamna	
OKTOBER				
13. – 15.	Chillventa	Nürnberg, Nemčija	Največji mednarodni strokovni sejem za klimo, hlajenje, prezračevanje in toplotne črpalke na svetu	
20. – 23.	Glasstec	Düsseldorf, Nemčija	Največji mednarodni strokovni sejem za proizvodnjo in obdelavo stekla, steklenih izdelkov ter komponent za solarne in fotonapetostne naprave na svetu	
NOVEMBER				
03. – 06.	Ecomondo	Rimini, Italija	Sejem zelenih tehnologij	
04. – 08.	Batimat	Pariz, Francija	Mednarodni sejem za gradbeništvo	
05. – 07.	Denkmal	Leipzig, Nemčija	Evropski sejem za sanacijo in obnovo ter restavratorstvo	
10. – 13.	Construtec Veteco	Madrid, Španija	Mednarodni sejem za gradbeništvo Sejem stavbnega pohištva in fasadnih sistemov	
11. – 15.	Dom Plus	Ljubljana, Slovenija	Jesenski sejem graditeljstva	
18. – 19.	Cleanzone	Frankfurt, Nemčija	Tehnologija čistih prostorov - mednarodni strokovni sejem in kongres	
24. – 27.	Bauma China	Šanghaj, Kitajska	Mednarodni sejem težke in lahke gradbene mehanizacije in opreme za gradbeništvo	
DECEMBER				
01. – 03.	Valve World Expo	Düsseldorf, Nemčija	Mednarodni strokovni sejem za ventile in kongres	

ZAŠČITA BETONSKIH OBJEKTOV PO POPRAVILIH

KATODNA GALVANSKA ZAŠČITA ZA PREPREČITEV KOROZIJE IN SISTEMI ZA ZAŠČITO POVRŠINE BETONA

Pri obnovitvenih posegih na betonskih konstrukcijah je potrebno upoštevati tudi obstojnost obnove. Koncept sovпада s pojmom sonaravnost in trajnost, pomembnima področjema tudi v **gradbeništvu**. Večjo obstojnost dosežemo tudi z zaščito jeklene armature in s površinsko zaščito betona.

Beton, vsestranski in najpogostejše uporabljani gradbeni material, ima ob uporabi primernih osnovnih materialov in dodatkov za njegovo izdelavo, pravilni vgradnji, negi in vzdrževanju relativno dolgo življenjsko dobo, vendar je izpostavljen tudi številnim zunanjim vplivom, ki zmanjšujejo njegovo obstojnost in s tem tudi trajnost betonskih konstrukcij.

Beton je tako izpostavljen propadanju zaradi kemijskih obremenitev - karbonatizacije, agresivnega delovanja kloridov, sulfatov, različnih drugih kemikalij, fizikalnih vzrokov - ciklov zamrzovanja in tajanja, visokih temperatur in seveda tudi kombinacij različnih negativnih vplivov. Ogroženost betona (in s tem tudi vgrajenega jekla) je večja zaradi vse bolj agresivnih in škodljivih okoljskih vplivov, kot so na primer kisel dež, soljenje cestniš in podobno. K hitrejšemu propadanju betonskih konstrukcij pripomorejo še mehanske obremenitve kot so vibracije, (prometne) preobremenitve, potresi itd.

Bolj kot novi betonski objekti so ogroženi tisti, ki so bili zgrajeni v minulem stoletju z uporabo takrat razpoložljivih gradiv in tehnoloških spoznanj o njihovi trajnosti in tudi zaradi pomanjkljivih zahtev po njihovi zaščiti. Dolgo je namreč prevladovalo mnenje, da je beton kor anorganski material praktično neuničljiv ter da ne potrebuje nobene zaščite in vzdrževanja.

Zaradi vsega tega pogosto že po kakšnih desetih letih veliko vidnih betonskih površin kaže očitne znake propadanja. Za zagotavljanje varnosti in zaradi izgleda

armiranobetonskih konstrukcij so vzdrževanje in popravila neizogibno potrebni. Za uspešno obnovo betona je predvsem potrebna strokovna analiza stanja z natančnimi laboratorijskimi preiskavami. Na tej osnovi se lahko predpiše tehnologija za izvedbo z ustreznimi materiali.

Po nekonstrukcijskih ali konstrukcijskih popravilih, odvisno od obsežnosti in globine poškodovanih področjih na konstrukciji, ki lahko vključujejo tudi dodajanje potrebne armature (lahko pa tudi lamel ali tkanine iz karbonskih ali steklenih vlaken), je potrebno beton zaščititi, da bi se preprečila oziroma upočasnila nadaljnja korozija. Med možnimi zaščitami jeklene armature v betonu in betona (in s tem tudi armature) predstavljamo katodno galvansko zaščito za preprečitev korozije in sisteme za zaščito površine betona (SIST EN 1504-2).

Katodna galvanska zaščita

Katodna galvanska zaščita za preprečitev korozije je tehnologija, ki temelji na načelih elektrokemijskih procesov za zaščito in preprečevanje korozije jeklenih in armiranobetonskih konstrukcij v agresivnih okoljih. Izvede se z vstavljanjem oziroma vtiskanjem anodne elektrode in poveže s kovino (kot katodo), ki jo želimo zaščititi pred korozijo.

Katodna galvanska zaščita deluje po načelu ustvarjenega toka med dvema povezanimi kovinama z različnimi potencialoma v odgovarjajočem elektrolitskem mediju, ki pa mora biti izoliran od izvora

Popravilo in zaščita betona sta kompleksna posega, ki zahtevata predvsem pravilno diagnostiko. Brez nje »zdravljenje« betona ob še tako kakovostnih materialih ne more biti uspešno.

zunanje energije. Tokokrog, ki se ustvari med anodo in katodo, generira znižanje potenciala kovinskega elementa in s tem ne dopušča nadaljnega razvoja korozije.

Katodni proces deluje v dveh različnih stanjih:

- v primeru, da proces korozije kovinskega elementa že poteka, se z njegovo umestitvijo sčasoma zmanjšuje njegova aktivnost do popolne zaustavitve;
- v primeru, ko do korozije še ni prišlo oz. ni bila ugotovljena, pa katodni proces nudi preventivno zaščito in preprečuje nastanek korozije.

V praksi se za popravila armiranobetonskih konstrukcij uporabljata dva sistema izvedbe zaščite.

Vgradne anode

Pri izvedbi z vgradnimi anodami najprej izberemo odgovarjajočo anodo v odvisnosti od dimenzij konstrukcije in potrebnega trajanja pasivizacije, ki jo želimo zagotoviti armaturnemu železu.

Mapei ima na voljo štiri anode: Mapeshield I 10/10, Mapeshield I 10/20, Mapeshield I 30/10 in Mapeshield I 30/20. Prva številka pomeni njihovo dolžino (10

Nameščanje anod Mapeshield I 30/20 za katodno galvansko zaščito

Vgradna anoda Mapeshield I

Mapeshield I anode iz čistega cinka, premazane s posebno prevodno pasto, za uporabo na armaturi v betonu.

Seveda pa se lahko galvanska zaščita uporabi tudi preventivno, že pri izdelavi betonskih elementov oziroma objektov (uporaba anod Mapeshield I).

ali 30 cm), druga pa trajnost (10 ali 20 let). Potem Mapeshield I, anodo iz čistega cinka, prevlečeno s specialno prevodno pasto, namestimo prek armature. S pomočjo nastavkov jo privarimo oz. z žico povežemo z armaturo. Pri tem moramo biti pozorni, da je pričvrstitev izvedena zanesljivo, da ne bi v fazi nadgradnje prišlo (nanos sanirne malte ali zalivanje z betonom) do njenega pomika.

Pomembno je, da med anodo in armaturo pustimo dovolj praznega prostora za kakovostno zapolnitev oz. oblitje. Za zapolnitev oz. zalivanje uporabimo malto oz. beton z električno odvodno upornostjo v

območju od 50 % do 200 % od obstoječega betona, vsekakor pa nižjo od 100 kΩ v skladu s standardom SIST EN ISO 12696 (Katodna zaščita jekla v betonu).

Površinske anode

Pri izvedbi s površinskimi anodami na armaturo, osvobojeno betona, na enem ali več mestih priključimo običajno električno žico, ki jo bomo po izvedbi zapolnitve oz. zalivanja povezali z anodo. Vsak posamezen konstrukcijski element (greda, nosilec itd.) mora imeti izveden vsaj en priključek. Potem zapolnimo oz. zalijemo manjkajoči del z malto oz. betonom z električno od-

Mapeshield E25 samolepilne plošče iz cinka se namestijo na beton.

vodno upornostjo v območju od 50 % do 200 % od obstoječega betona, vsekakor pa nižjo od 100 kΩ v skladu s standardom SIST EN ISO 12696 (Katodna zaščita jekla v betonu).

Sledi namestitev plošče iz čistega cinka Mapeshield E 25. Plošča je samolepilna, zato najprej odstranimo zaščitno folijo in jo dobro pritismo na reprofilirano podlago. Pri tem moramo biti pozorni, da na lepilnem spoju ne bo votlih mest, ki bi lahko povzročila njeno »mehurjenje« ali celo odstopanje. S postopkom privaritve ali mehanske pričvrstitve povežemo izpuste električnih žic z anodo. Na koncu še zatesnimo robove plošče in spoje na izpostavljenih mestih s poliuretansko tesnilno maso Mapeflex PU 40 ali Mapeflex PU 45 po predhodnem nanosu temeljnega premaza Primer Mapeflex PU 40M, da preprečimo vdiranje vode med ploščo in podlago.

Sistemi za zaščito površine betona

Zaključna obdelava, dodatna tesnost in zaščita površine betona

Za doseganje čim bolj zaprte površinske strukture obnovljenih betonskih konstrukcij se malte za konstrukcijska in nekonstrukcijska popravila običajno preplastijo še s sloji za zaključno obdelavo v debelini nekaj milimetrov – če niso bile uporabljene.

Nanos malte Mapelastick Guard z brizganjem za zaključno zaščitno obdelavo

Zaščita betonskih sten predora Markovec z namensko dvokomponentno epoksidno barvo s »keramičnim« izgledom MAPECOAT I 650 WT. Ta nudi potrebno zaščito pred prodiranjem škodljivih snovi in boljšo refleksivnost površine, s tem pa tudi boljšo vidljivost in večjo varnost.

Dekoratívna zaščita zagladitvenega sloja Mapelastica z visoko elastično barvo Elastocolor Pittura

ne malte, ki tovrstne izvedbe omogočajo v enem delovnem postopku.

Industrijsko (gotovo) pripravljene suhe mešanice malt za zaključno obdelavo ima-

Mapefer je dvokomponentna zaščita armature na osnovi cementnega veziva in raztopine sintetičnih smol s korozijskimi inhibitorji za protikoroziivno zaščito armature pri obnovi betonskih konstrukcij

Predvsem v primerih zahtev po po-
višani oz. visoki odpornosti na abra-
zijo in agresivne kemijske in atmos-
ferske vplive je učinkovita zaključno
zaščitna obdelava površine betona
z uporabo izdelkov, ki so kompozit
reakcijskih smol, cementa in ustreznih
polnil, kot je npr. Triblock Finish.

jo zaradi nadzorovane sestave absolutno
prednost pred na gradbišču pripravljenimi
mešanicami, poleg tega pa s svojo tikso-
tropno konsistenco omogočajo enostaven
ročni in/ali strojni nanos tudi na navpične
in stropne površine.

Prav tako kot pri maltah za konstruk-
cijska in nekonstrukcijska popravila velja
tudi pri izdelkih za zaključno obdelavo in
zaščito betonskih površin opozoriti na nji-
hovo sistemsko združljivost s podlago ozi-
roma predhodno nanesenimi sloji glede
osnovnih mehanskih in ostalih lastnosti,
ki zagotavljajo kakovostno in trajno obno-
vo betona.

Nanašanje se poleg ročnega lahko iz-
vaja tudi strojno z brizganjem. Način na-
nosa in izbira ustrezne strojne opreme
sta predvsem odvisna od možne logistike
vgradnje. Seveda pa tudi po nanosu malt
za zaključno obdelavo in zaščito betona
ne smemo pozabiti na ustrezno površin-
sko nego oziroma uporabo ustreznih ke-
mijskih sredstev, ki jo nadomeščajo.

Zaščitni premazni sistemi

Konstrukcijska in nekonstrukcijska po-
pravila betona se z nanosom zaključnega
zaščitnega sloja ustrezne tesnosti ponavadi
končajo. Recimo, da je to v primeru
betonskih konstrukcij, ki niso pod vržene
specifičnim obremenitvam in so v atmos-
fersko običajno obremenjenih okoljih, za-
dosten obnovitveni poseg. Iz prakse pa
vemo, da določene betonske konstrukcije
zahtevajo še dodatno površinsko zašči-
to. To še posebej velja za betonske kon-

Izdelki iz linije Mapelastick v potrebnih
debelinah nanosa (2 mm) tvorijo
tudi kakovostni zaščitni tesnilni sloj,
ki obenem zagotavlja popolno proti-
koroziivno zaščito armature v prime-
ru pretankega zaščitno prekrivnega
sloja nad njo.

strukcije, ki so izpostavljene trajnim dinamičnim obremenitvam in povišanim oz. visokim izpostavljenostim s kemijskimi, fizikalnimi in biološkimi agresorji, pri katerih se od namenskih zaščitnih premaznih sistemov zahteva še dodatne lastnosti, kot so:

- visoka prilagodljivost (prožnost),
- ustrezna kemijska odpornost na specifične obremenitve,
- povečana odpornost na izmenjujoče cikle zmrzovanja in tavanja,
- odpornost na abrazijo,
- zaščita proti agresivnim vplivom iz okolja,
- higienska neoporečnost itd.

V ta namen se v najboljših primerih za stenske površine uporabljajo predvsem premazni sistemi na osnovi silikonskih (Antipluviol), siloksanskih (Antipluviol S in W) in akrilnih (Colorite Beton in Colorite Performance) smol, ki pa imajo le začasni zaščitni učinek in jih je treba obnavljati. Trajnejša rešitev je izvedba elastičnih premaznih sistemov na osnovi visoko elastičnih

Mapelastic Guard

Mapelastic Guard je elastična cementna malta, ki se brizganjem nanaša na površino betona in znatno poveča trajnost betonskih konstrukcij. Je zelo odporna proti agresivnemu kemičnemu delovanju in učinkovito 50 let ščiti beton pred prodiranjem CO₂ (karbonatizacija) in vdoru kloridov. Samo dva milimetra malte Mapelastic Guard ustreza več kot 50-milimetrski zaščiti armature z betonom pripravljenim z v/c 0,5.

Glede agresivnega delovanja kloridov v skladu s certificiranjem danskega inštituta COWI (Consultancy within Engineering, Environmental Science and Economics) pa samo 2,5 mm malte Mapelastic Guard ustreza 30-milimetrski zaščiti armature z betonom pripravljenim z v/c 0,45.

nih akrilnih smol, kot je sistem Elastocolor Primer + Elastocolor Rasante / Elastocolor Rasante SF + Elastocolor Pittura.

Za zaščito talnih površin so primerni premazni sistemi, ki zagotavljajo vse od zaščite proti madežem in kapilarni vlažnosti do povišane mehanske (predvsem na abrazijo), kemijske (predvsem na kloride) in fizikalne (predvsem na izpostavljanje izmenjujočim ciklusom zmrzovanja oz. ta-

janja) odpornosti. V ta namen ima Mapei linijo izdelkov pod krovnim nazivom Mapecrete (Stain Protection, Crème Protection in LI Hardener).

Za močno kemijsko in fizikalno obremenjene površine betonskih konstrukcij se priporoča uporaba premaznih sistemov na osnovi reakcijskih smol, kot so Duresil EB, Mapecoat I 24, Mapefloor Finish 50 N in Mapefloor Finish 55.

ZAŠČITA JEKLENIH KONSTRUKCIJ PRED KOROZIJO IN STANDARD SIST EN ISO 12944:2018

Med najbolj zastopanimi konstrukcijskimi materiali so nizko legirana in ogljikova jekla. Njihovi koroziji se v večini primerov uporabe ne moremo izogniti, lahko pa jo nadziramo oziroma v racionalnem obsegu upočasnimo. Zato raje kot o preprečevanju korozije govorimo o obvladovanju korozije.

Besedilo:

Jure Jug, Vodja tehničnega servisa,
Industrijski premazi za kovine
HELIOS TBLUS d.o.o.

Pod tem pojmom ne razumemo zgolj protikorozijske zaščite, temveč vse uporabljene kontrolne ukrepe, od ustrezne izbire konstrukcijskih materialov, ustreznega oblikovanja konstrukcije, izbire in izvedbe protikorozijske zaščite, do protokola uporabe proizvoda, nadziranja stanja in ustreznega vzdrževanja.

Protikorozijsko zaščito kovin s premazi podrobno obravnava standard SIST EN ISO 12944:2018, ki je sestavljen iz 9-ih delov.

V nadaljevanju lahko najdete bistvene vsebine za področje **gradbeništva**.

1. Uvod opredeljuje trajnost premaznega sistema:

- nizka (L) od 7 let,
- srednja (M) od 7 – 15 let,
- visoka (H) od 15 – 25 let,
- zelo visoka (VH) nad 25 let.

To je čas v katerem se predvidi večji poseg – delna ali celotna obnova protikorozijskega sistema. V tem časovnem obdobju je potrebno opravljati redne pregle-

de ter vzdrževalna dela protikorozijskega sistema.

2. Tabela 1: Klasifikacija izpostav po SIST EN ISO 12944-2:2018

Kategorije korozije	Primeri tipičnih izpostav zmernem klimatske območju (informativno)	
	Zunanje	Notranje
C1 zelo nizka	-	Ogrevane zgradbe s čisto atmosfero, npr. pisarne, trgovine, šole, hoteli...
C2 nizka	Atmosfere z nizko onesnaženostjo - podeželje	Neogrevane zgradbe, kjer lahko pride do kondenzacije; npr. skladišča, hale
C3 srednja	Urbane in industrijske atmosfere, zmerno onesnažene s SO ₂ , obmorske izpostave z nizko slanostjo	Proizvodni prostori z visoko vlago in nekaj onesnaženja; npr. proizvodnje hrane, pivovarne, pralnice, pivovarne ...
C4 visoka	Industrijska in obmorska območja z zmerno slanostjo	Kemijski obrati, bazeni, obalne ladje, ladjedelnice
C5 zelo visoka	Industrijska območja z visoko vlago in agresivno atmosfero ter obalna in morska področja z visoko slanostjo	Zgradbe in območja s skoraj stalno kondenzacijo in visoko onesnaženostjo
CX ekstremna	Offshore območja z visoko slanostjo, industrijska območja z ekstremno vlažnostjo ter agresivno atmosfero in subtropsko in tropsko atmosfero	Industrijska območja z ekstremno vlažnostjo in agresivno atmosfero

Najbolj pogoste izpostave in trajnosti v **gradbeništvu** so:

- C3 M in H,
- C4 M in H,
- C5 M in H.

3. Oblika konstrukcije oziroma primerne konstrukcijske rešitve so pogoj za dobro izvedbo predpriprave in priprave površine ter aplikacije premaznega sistema.

Predpriprava površine zajema tako čiščenje in razmaščevanje površine kot tudi pripravo zvarov, ostrih robov in defektov na sami površini kot opredeljuje ISO 8501-3.

4. Najbolj pogosta priprava površine je peskanje površine do stopnje Sa 2,5 po standardu ISO 8501-1.

Stopnja Sa 2,5 je definirana kot čista površina; z izbiro abrazivnega medija, njegove velikosti ter oblike se zagotovi še primerna hrapavost.

5. del opisuje kako izbrati zaščitne premazne sisteme ter vključuje smernice za različne vrste okolja.

Primeri HELIOS-ovih premaznih sistemov z debelinami so podrobneje predstavljene v tabeli desno (Heliosovi sistemi za zaščito jekla).

6. Laboratorijske testne metode so predvsem značajnega pomena za proizvajalce premazov in certifikacijske ustanove.

7. Izvedbo in nadzor protikorozijske zaščite naj opravljajo le usposobljeni izvajalci in nadzorniki, saj je to zagotovilo za strokovno opravljeno delo, glede na specifikacije projekta (8. del)

9. Protikorozijska zaščita "offshore" konstrukcij.

Heliosovi sistemi za zaščito jekla

KOROZIJSKI RAZRED PO ISO 12944-2	TRAJNOST PO ISO 12944-1	PRIPRAVA POVRŠINE*	TEMELJNI PREMAZ	VMESNI PREMAZ	KONČNI PREMAZ	DEBELINA SUHEGA FILMA (DSF)
C5	Visoka 15–25 let	• NITRO redčilo* • HELIOCEL redčilo*	• REZISTOL osnovna barva E ZP MIOX; 100 µm	• REZISTOL emajl E dbis MIOX; 120 µm	• REZISTOL emajl 2K PUR; 80 µm	300 µm
			• HELIOS 2K temelj E ZN; 60 µm	• REZISTOL emajl E dbis MIOX; 120 µm	• REZISTOL emajl E dbis MIOX; 120 µm	260 µm
	Srednja 7–15 let	• NITRO redčilo* • HELIOCEL redčilo*	• REZISTOL osnovna barva E ZP MIOX; 80 µm	• REZISTOL emajl E dbis MIOX; 100 µm	• REZISTOL emajl 2K PUR; 60 µm	240 µm
			• HELIOS 2K temelj E ZN; 60 µm	• REZISTOL emajl E dbis MIOX; 80 µm	• REZISTOL emajl 2K PUR; 60 µm	200 µm
	Nizka do 7 let	• NITRO redčilo* • HELIOCEL redčilo*	• REZISTOL osnovna barva E ZP MIOX; 100 µm		• REZISTOL emajl 2K PUR; 80 µm	180 µm
			• HELIOS 2K temelj E ZN; 60 µm	• REZISTOL emajl E dbis MIOX; 50 µm	• REZISTOL emajl 2K PUR; 50 µm	160 µm
C4	Visoka 15–25 let	• NITRO redčilo* • HELIOCEL redčilo*	• REZISTOL osnovna barva E ZP MIOX; 80 µm	• REZISTOL emajl E dbis MIOX; 100 µm	• REZISTOL emajl 2K PUR; 60 µm	240 µm
			• HELIOS 2K temelj E ZN; 60 µm	• REZISTOL emajl E dbis MIOX; 80 µm	• REZISTOL emajl 2K PUR; 60 µm	200 µm
	Srednja 7–15 let	• NITRO redčilo* • HELIOCEL redčilo*	• REZISTOL osnovna barva E ZP MIOX; 100 µm		• REZISTOL emajl 2K PUR; 80 µm	180 µm
			• HELIOS 2K temelj E ZN; 60 µm	• REZISTOL emajl E dbis MIOX; 50 µm	• REZISTOL emajl 2K PUR; 50 µm	160 µm
	Nizka do 7 let	• NITRO redčilo* • HELIOCEL redčilo*	• REZISTOL osnovna barva E ZP MIOX; 70 µm		• REZISTOL emajl 2K PUR; 50 µm	120 µm
					• HELIOPUR 41-03 (60 ali 90); 120 µm	120 µm
C3	Visoka 15–25 let	• NITRO redčilo* • HELIOCEL redčilo*	• REZISTOL osnovna barva E ZP MIOX; 100 µm		• REZISTOL emajl 2K PUR; 80 µm	180 µm
			• HELIOFAST 11-30; 80 µm		• REZISTOL emajl (VA ali AV); 80 µm	160 µm (1K)
	Srednja 7–15 let	• NITRO redčilo* • HELIOCEL redčilo*	• REZISTOL osnovna barva E ZP (MIOX); 70 µm		• REZISTOL emajl 2K PUR; 50 µm	120 µm
					• HELIOPUR 41-03 (60 ali 90); 120 µm	120 µm
	Nizka do 7 let	• NITRO redčilo* • HELIOCEL redčilo*	• HELIOFAST 11-30; 60 µm		• REZISTOL emajl (VA ali AV); 40 µm	100 µm (1K)

* Po čiščenju in razmaščevanju površine z NITRO ali HELIOCEL je potrebno površino speskati do stopnje Sa 2,5 po standardu ISO 8501-1, ter pred barvanjem površino odprašiti. Izбира nivoja zaščite (C3, C4, C5) zavisi od razreda korozivnosti okolja kateremu bo objekt izpostavljen (ISO 12944-2) ter predvideni trajnosti (ISO 12944-1). Glej tabela 1 ter del 1 standarda.

HELIOS ponuja še mnoge druge sisteme za zaščito kovin, ki lahko odgovorijo na vaše specifične zahteve tudi v kombinaciji s protipožarnimi premazi.

Za nadaljnje informacije se lahko obrnete na našo tehnično službo ali pišite na projects@helios-group.eu.

Več informacij o samih produktih je na voljo tudi na www.helios-profi.com.

17. KOLOKVIJ ASFALTI, BITUMNI IN VOZIŠČA

Združenje asfalterjev Slovenije (ZAS) je v 28. in 29. novembra v Rikli Balance hotelu na Bledu (nekdanji hotel Golf) v sodelovanju z družbo Petrol organiziralo že 17. kolokvij ASFALTI, BITUMNI in VOZIŠČA, največje mednarodno srečanje o gradnji in vzdrževanju vozišč v Sloveniji.

Tradicionalno srečanje na Bledu je tudi tokrat pritegnilo veliko zanimanja, našli so 250 udeležencev iz trinajstih držav (Avstrije, BiH, Belgije, Češke, Estonije, Hrvaške, Indije, Nemčije, Slovaške, Severne Makedonije, Srbije, Švice in Slovenije).

Kolokvij je bil namenjen gradbenim proizvajalcem in izvajalcem, projektantom, inženiringom, laboratorijem in inštitutom, nadzornikom, predstavnikom državne in občinske administracije, predstavnikom univerze in izobraževanja. Pooblaščen in nadzorni inženirji so za udeležbo na kolokviu pridobili pet kreditnih točk.

Udeleženci srečanja so lahko poslušali predavatelje iz šestih držav, ki so razpravljali o različnih temah in vprašanjih. Med drugim tudi o osnovnih materialih v asfalterstvu in ponovni uporabi asfalta, o tem, kakšni so novi izzivi asfalterške industrije in zakaj je na področju cestne infrastrukture nujna digitalna transformacija.

Predstavljenih je bilo 21 referatov, od tega deset tujih, sodelovalo je 35 razstavljavcev in pokroviteljev, predstavilo se je devet podjetij in družb, pripravili pa so tudi okroglo mizo z naslovom »Gradbeništvo – uspeh ali težava gospodarstva v Sloveniji?« kot pogovor med naročniki, izvajalci, univerzo in gospodarsko zbornico.

Na kolokviu so bile izvedene štiri tematske sekcije: Osnovni materiali in zmesi v asfalterstvu, Alternativni materiali in oprema, Asfaltne voziščne konstrukcije, tehnična regulativa in kakovost ter asfaltne voziščne konstrukcije, tehnična regulativa in kakovost.

Za kolokvij o bitumnih je bilo tudi letos veliko zanimanja – našli so 250 udeležencev.

Pomen asfalterške dejavnosti

Mag. Slovenko Henigman, predsednik Združenja asfalterjev Slovenije, je na srečanju predstavil pomembnost asfalterške dejavnosti: »Asfalterška panoga je zagotovo največja in najpomembnejša podpanoga v cestnem gospodarstvu. Če gre dobro asfalterstvu, gre dobro tudi cestnemu gospodarstvu. V zadnjih treh letih je bila proizvodnja asfalta v Sloveniji solidna, bilo je več dela na stroki in dejansko je šlo cestnemu gospodarstvu v teh letih razmeroma dobro.«

Robert Bizjak, direktor prodaje v Petrolu: »Z razvojem in spremembami v tehnologiji prihaja do sprememb v cestnoprometni infrastrukturi in celoviti obravnavi asfalta. Stalna izobraževanja, kot je 17. Kolokvij o asfaltih, bitumnih in voziščih, so danes ključna, da lahko sledimo trendom. Uspešnost in končni rezultat našega dela so odvisni od nas in od naših skupnih interesov.«

Damir Topolko, namestnik vršilke dolžnosti direktorice Direkcije RS za infrastrukturo in predstavnik ministrstva za infrastrukturo, je med drugim omenil, da so vlaganja v prometno infrastrukturo v zadnjih letih odločilno vplivala na stabilizacijo razmer v **gradbeništvu**.

Nujna širitev avtocest

Predsednik Združenja asfalterjev Slovenije Slovenko Henigman je poudaril, da so bile pred letom 2017 razmere v cestnem gospodarstvu kritične, prav zaradi tega se je tudi uvedlo zlato investicijsko pravilo, to je za stabilno vlaganje v vse podsektorje na področju prometne in energetske infrastrukture. »Zlato pravilo pa se očitno končuje, saj državni proračun za naslednji dve leti predvideva znižanje investicij v državne ceste za kar 25 odstotkov, kar industrija zelo obžaluje,« je dodal Henigman.

Denis Dolšak, Geoservis, produktivni vodja Leica Geosystem za sisteme za vodenje strojev v Sloveniji: »Na Bledu predstavljamo rešitve za vodenje gradbenih strojev – za bager, buldožer, greder, finiše, valjar – sisteme za 2D in 3D vodenje strojev z namenom doseganja večje produktivnosti in optimizacija uporabljenega materiala. Vedeti moramo, da je pri gradnji cest cena materiala višja bolj kot se bližamo plastem pred asfaltom, kjer govorimo že o natančnosti treh ali štirih milimetrov. Preprosta je tudi nadgradnja strojev iz 2D na 3D sistem. Na fotografiji sta Denis Dolšak (levo) in Goran Đorđević regionalni menedžer Leica Geosystem za sisteme za vodenje strojev.

Izpostavil je tudi problem prometne obremenitve na slovenskem cestnem omrežju. Čedalje hujši prometni zastoji bodo negativno vplivali na slovensko gospodarstvo. »Kapacitete štiripasovne avtoceste so s tem že dosežene oz. presežene. Nujno je, da v Sloveniji začnemo s širitvijo avtocest. Okoli Ljubljane in v vse smeri do večjih mest so nujne šestpasovnice, samo tako bomo zadostili potrebam gospodarstva in prometa,« je opozoril Henigman.

Poudarki in zaključki

Poudarki in zaključki kolokvija naj bi bili nekakšno vodilo za delo v naslednjih dveh letih, do prihodnjega kongresa:

Udeleženci srečanja ugotavljajo, da je bila proizvodnja asfaltnih zmesi v letih 2017 in 2018 dobra, v letu 2019 pa prvič po večletni rasti pričakujejo padec proizvodnje za okoli 15 odstotkov glede na lansko leto. Asfalterška dejavnost zelo obžaluje zmanjšanje proračuna za državne ceste za četrtino v prihodnjih dveh letih, namesto da bi se držali leta 2017 sprejetega zlatega infrastrukturnega pravila, ki bi za šest let zagotavljalo stabilna proračunska sredstva za vzdrževanje cest. Zaradi tega stanje na državnih cestah ne bo izboljšalo, s tem pa tudi ne prometna varnost.

Zmanjšanje porabe energije in vseh vrst emisij na raven, ki ga predvideva Evropska komisija, bi asfalterška industrija dosegla predvsem s povečano ponovno uporabo rezkanca v novem asfaltu in z uporabo toplih asfaltnih zmesi, za kar pa bi bilo potrebno v Sloveniji izvesti nekatere sistemske spremembe in zahteve po uporabi rezkanca v novem asfaltu vgraditi tudi v razpisne pogoje. Spodbuditi je potrebno tudi uporabo drugih tehnologij, kot so asfalti za znižanje hrupa, topli asfalti, dodatki asfaltom itd.

Asfalterška industrija se prilagaja zahtevam okolja in delavcem in stavi na digitalizacijo.

Na 17. kolokviju je bil uspešen izpeljan sestanek med naročnikom DARS in industrijo s predlogi za izboljšanje stanja pri proizvodnji in vgrajevanju asfalta, zagotavljanju in kontroli kakovosti ter uvedbi novih tehnologij.

Naročniki naj v razpisih se vgradijo tudi dodatne pogoje in jih ustrezno ovrednotijo, da bodo delo dobili najbolj usposobljeni za primerno ceno.

ZAS si prizadeva za uvedbo novih tehnologij za optimalno izvedbo del tako pri zajemu podatkov pri projektiranju in pri izvedbi del za doseganje čim boljše kakovosti. Da bi to dosegli, bodo izvajali

Poudarki in zaključki kolokvija naj bi bili nekakšno vodilo za delo v naslednjih dveh letih, do prihodnjega kongresa.

Priznanja ZAS

Združenje asfalterjev Slovenije je na 17. kolokviju o asfaltih, bitumnih in voziščih podelilo posebna priznanja za dolgoletno delovanje na področju asfalterške panoge in pri delovanju ZAS. Podelili so priznanja za posebne prispevke k razvoju asfalterstva v Sloveniji ter za ambasadorja asfalta.

Priznanja za posebne prispevke k razvoju asfalterstva so prejeli Marjan Marolt, Zvonimir Britovšek ter Mitja Čotar, ambasador asfalta za obdobje 2019 – 2021 pa je postal Borut Willenpart.

Mag. Slovenko Henigman, predsednik Združenja asfalterjev Slovenije (foto Boris Moškon)

V Sloveniji letos prvič več moških kot žensk

Evidenca 2019: z Bojanom Nastavom, generalnim direktorjem Sursa, o blaginji, selitvah, demografiji in gospodarskem utripu Slovenije

Objavljeno
27. december 2019 06.00

Posodobljeno
27. december 2019 06.35

Direktor Surs- a dr. Bojan Nastav. V Ljubljani 18.11.2019[Bojan Nastav.Surs.Statistika.Ljubljana] Foto Mavric

Miha Jenko

Ljubljana – Življenjski standard pri nas se izboljšuje, po razvitosti se počasi spet približujemo evropskemu povprečju. A po drugi strani je selitveni prirast državljanov Slovenije že devetnajst let zapored negativen. V 2018 se jih iz države izselilo za 2200 več, kot se jih je priselilo nazaj. Tudi pri investicijah v razvoj ne dosegamo ciljev, smo pa pri obnašanju vse bolj okoljsko zavedni, smo izvedeli v pogovoru z Bojanom Nastavom, generalnim direktorjem državnega statističnega urada (Surs).

Miha Jenko

Kako smo skozi oči statistike živeli v letu 2019? Je bila povprečna blaginja državljanov letos večja kot lani?

Življenjski standard prebivalcev Slovenije se je letos nekoliko izboljšal. Razpoložljivi dohodek gospodinjstev se je po podatkih za prvo polovico 2019 v primerjavi z enakim obdobjem lani nominalno povečal za dobrih sedem, realno pa za slabih šest odstotkov. Za to sta dva glavna razloga. Povečal se je sam dohodek od dela, kot posledica pozitivnih gibanj na trgu dela. Še vedno je raslo povpraševanje po delavcih. Skupno število zaposlenih je tudi na rekordni ravni. Skupna zaposlenost je milijon 50 tisoč zaposlenih, po konceptu nacionalnih računov.

Večji razpoložljivi dohodek vključuje tudi višje plače. Kaj se je dogajalo pri njih?

V prvih devetih mesecih je bila povprečna bruto plača nominalno višja za 4,3 odstotka, realno pa se je povečala za 2,6 odstotka. Podobno je bilo gibanje pri neto plačah, te so bile nominalno za 3,7, realno pa za dva odstotka višje kot v prvih devetih mesecih lani. Povprečna bruto plača je presegala 1700, povprečna neto plača pa 1100 evrov. Povprečne plače so se povečevale tako v zasebnem kot v javnem sektorju. Pri javnem sektorju je bilo povišanje malenkost višje tudi zaradi zvišanja plač javnim uslužbencem.

Kaj pa pokojnine?

Povprečna neto starostna pokojnina je oktobra znašala 657 evrov, v obdobju enega leta pa se je nominalno povečala za 2,5 odstotka.

Glede na demografske trende je pri nas čedalje več starejših od 65 let. Koliko pa je upokoјencev?

Po podatkih Zpiza smo v oktobru letos imeli 622 tisoč upokoјencev oziroma uživalcev pokojnin. Število vseh prejemnikov pokojnin se je v zadnjih desetih letih povečalo za osem odstotkov, od tega se je število uživalcev starostnih pokojnin povečalo za slabo četrtno.

Poglejmo še domove za starejše občane, koliko varovancev imajo?

Po podatkih z začetka leta 2019 smo imeli v domovih za starejše 19 260 oseb. Od tega jih je bilo 95 odstotkov starejših od 65 let. V zadnjih osmih letih se je število prebivalcev teh domov povečalo za 15 odstotkov, tudi zaradi novih zmogljivosti. Če bi imeli dovolj velike kapacitete, bi bil verjetno ta odstotek še višji.

Kaj ste letos zabeležili pri demografiji na Slovenskem? Koliko nas je, kako dolgo živimo, koliko je bilo novorojenih?

V Sloveniji nas je skoraj dva milijona 90 tisoč, povprečna starost je dobrih 43 let, petina prebivalcev pa je starejših od 65 let. Demografski trendi nakazujejo, da se bo delež starejših do leta 2055 povečal na skoraj tretjino in tudi leta 2100 bo približno enak. To je rezultat tega, da živimo vedno dlje. Moški so v 2018 dočakali povprečno 74 let, deček rojen v tem letu pa je lahko pričakoval, da bo živel nekaj več kot 78 let. Ženske so po drugi strani dočakale skoraj 82 let, za lani rojeno dekle pa je pričakovana življenjska doba 84 let. Leta 2018 se je prvič po desetih letih rodilo manj kot 20 tisoč otrok. To je razumljivo, v rodno dobo vstopajo generacije žensk, ki številčno manjše in rojevajo vedno kasneje. Pričakovanje za 2019 je podobno tej ravni. Za leto 2030 pa so ocene, da bi število rojstev padlo na 17 tisoč.

Kaj pa ugotavljate pri selitvah, migracijah v in iz Slovenije?

V prvem polletju 2019 se je v Slovenijo priselilo 3900 prebivalcev več kot v enakem obdobju 2018. Odseljenih pa je bilo za približno 1800 manj. Nadaljuje se velik selitveni prirast.

Od kod?

Največ tujcev se k nam priseljuje iz držav nekdanje Jugoslavije, konkretno iz Bosne in Hercegovine, v zadnjih letih tudi iz Kosova.

Veliko je govora o odseljjevanju iz Slovenije, zlasti mladih. Kako pa to pokaže statistika?

Selitveni prirast državljanov Slovenije je bil v 2018 že devetnajstič zapored negativen. Kar pomeni, da se jih je iz države izselilo za 2200 več, kot se jih je v državo priselilo nazaj. Pri tujcih sicer opažamo obratni trend. Izobrazbena struktura odseljenih iz Slovenije je sicer kar precej podobna izobrazbeni strukturi celotnega prebivalstva.

Dobro, kako se pa spreminja naša izobrazbena struktura?

Leta 2011 je bilo tistih s terciarno izobrazbo 18 odstotkov, v 2018 pa že 24 odstotkov. Slovenija je nasploh glede tega kazalnika zelo visoko v svetu.

Po zadnjih razpoložljivih podatkih je pod pragom revščine živel skoraj vsak sedmi prebivalec Slovenije. Kje smo tu v evropskih primerjavah?

Teh 13,3 odstotka prebivalcev pod pragom revščine lahko postavimo v evropski kontekst. Nižji delež relativno revnih ima sicer šest držav: Češka, Finska, Madžarska, Danska, Nizozemska in Francija, torej smo nekje v zgornji četrtini. Pri nas se od leta 2014 izboljšuje tudi Ginijev količnik, ki meri družbeno neenakost, leta 2018 je znašal 23,4 odstotka in smo v vrhu držav, kjer je dohodkovna neenakost nizka. K temu prispeva tudi sama socialna država s svojimi socialnimi transferji in prerazporeditvami od bogatejših k tistim, ki imajo manj. Država s tem za približno 10 odstotnih točk zniža relativno revščino.

Kje smo zdaj v Sloveniji po svoji kupni moči in gospodarski razvitosti v primerjavi s povprečjem Unije?

Leta 2018 smo bili po gospodarski moči, če upoštevamo BDP na prebivalca, pri 87 odstotkih povprečja Unije.

Torej počasi napredujemo?

Tako je, to je za dve odstotni točki več kot leto prej, torej postopoma dohitevamo povprečje, smo pa še vedno za tri odstotne točke pod našim najboljšim rezultatom, 90 odstotkih povprečja, kjer smo bili pred krizo leta 2008. Po BDP na prebivalca so nam zdaj v EU podobne države kot so Ciper, Češka ali Španija. Drugi vidik je kupna moč prebivalstva, ki jo merimo skozi dejansko individualno potrošnjo po standardih kupne moči. Po tem kazalniku zaostajamo za malenkost več, smo pri 79 odstotkih povprečja EU. Državi, ki sta nam tu najbolj podobni, sta Malta in Grčija in tudi tu počasi zmanjšujemo razliko do povprečja EU. Tudi Češka in Slovaška sta približno tu nekje.

Gospodarska rast se pri nas počasi umirja. Nedavno ste na Sursu ugotavljali, da je bila v prvih treh četrtletjih približno 2,7-odstotna glede na enako obdobje lani. S kako živahnimi obrati se je v 2019 vrtel slovenski gospodarski stroj?

Po obdobju izrazite gospodarske rasti smo zdaj prišli v fazo umirjanja. Rast še vedno imamo in kot ste omenili, je bila v prvih treh četrtletjih 2,7-odstotna glede na enako obdobje lani. Če do konca leta ne bo nekih velikih pretresov in presenečenj, bi lahko ocenili, da bo v celotnem letu 2019 stopnja rasti približno 2,6-odstotna. To je za 1,5 odstotne točke manj kot v 2018. Podobno

kot prejšnja leta je tudi letos rast poganjalo zunanje povpraševanje, na drugi strani pa tudi domača potrošnja. Izvoz blaga in storitev se je v prvih treh četrtletjih realno povečal za skoraj pet odstotkov glede na enako obdobje lani in lahko rečemo, da se ta rast postopoma umirja. Stopnje rasti so občutno nižje kot v preteklih letih, ko so v 2017 dosegale celo 10 odstotkov, v prvi polovici 2018 pa osem odstotkov.

Da, in kako se je letos krepilo domače trošenje, ki očitno postaja eno glavnih gonil rasti?

Kot izvozno gospodarstvo smo zelo vezani na tuje trge. Če se naši glavni izvozni partnerji umirjajo, se moramo toliko bolj nasloniti na domačo potrošnjo. Potrošnja gospodinjstev je bila v prvih treh četrtletjih letos 3,5 odstotka višja kot lani. Povečuje se delež gospodinjstev, ki ocenjujejo, da s svojimi dohodki preživijo mesec brez težav. Večji je tudi delež gospodinjstev – lani je bil najvišji od 2005 – ki si lahko privoščijo enotedenske počitnice za celotno družino zunaj svojega doma. In vse večji je tudi delež gospodinjstev, ki so zmožna poravnati neke nepričakovane izdatke v višini 600 evrov. Vse to kaže, da se kupna moč resnično povečuje.

Kaj pa se dogaja z našim gospodarstvom in našimi podjetji? Kako so stabilna, kako so zdrava?

Že tretje leto zapored rastejo tudi investicije v osnovna sredstva in to hitreje kot BDP. V prvih treh četrtletjih letos so realno zrasle za slabih šest odstotkov. Podjetja so v prvi polovici tega leta pri svojem poslovanju ustvarila primanjkljaj oziroma zadolževanje v višini približno 350 milijonov evrov. To je občutno več kot v enakem obdobju lani. To kaže, da bodo podjetja v 2019 prvič v zadnjih desetih letih ustvarila primanjkljaj. Morda se to slabo sliši, a to je normalno stanje za podjetja, ki se zadolžujejo za investicije. To torej ni nič slabega, kvečjemu obratno, saj so v ozadju povečanega primanjkljaja povečane investicijske aktivnosti, ki končno postopoma naraščajo. Čeprav smo pri stopnji investiranja še vedno za približno deset odstotnih točk nižje kot v obdobju, ko so bile te stopnje najvišje, torej v letih 2007 in 2008.

Vemo, kaj se dogaja v Nemčiji in drugi partnericah kar zadeva vse slabšo gospodarsko klimo in razpoloženje potrošnikov? Kam se stvari obračajo pri nas?

Pri nas je situacija zelo podobna. V vsem letu 2019 se gospodarsko razpoloženje poslabšuje in pada. V začetku 2018 je še bilo nekaj optimizma, od takrat naprej pa stvari upadajo. Novembra 2019 smo po tem kazalniku dosegli neko dolgoročno povprečje. A v Uniji je bilo slabšanje gospodarske klime v povprečju še nekaj bolj izrazito kot pri nas. To je vezano na vprašanje zaupanja, ki je najbolj padlo v **gradbeništvu**, v predelovalni industriji in tudi med samimi potrošniki. Znižala so se pričakovanja glede zaposlovanja v predelovalnih dejavnostih in **gradbeništvu** in tudi ravni naročil v obeh dejavnostih so nižje.

Ali je to v zadnjih mesecih še bolj izrazito?

Gradbeništvu se po dveh letih, ko smo imeli pozitiven trend, letos počasi umirja. V prvih devetih mesecih letos je bila stopnja rasti šestodstotna, medtem ko je bila v preteklem obdobju 20-odstotna. Že od letošnjega poletja dalje se obseg gradbene dejavnosti realno zmanjšuje. V prvih desetih mesecih letos je bilo število izdanih gradbenih dovoljenj za desetino manjše kot v enakem obdobju lani.

Skratka, gospodarski cikel je zdaj na desni, padajoči polovici valu?

Tako je. Sicer predelovalne dejavnosti še vedno rastejo, a po nižji stopnji.

Kaj pa izdatki za raziskave in razvoj, ki so ključni za višjo produktivnost in blaginjo? Kakšni so trendi, kje smo v primerjavi z drugimi v deležu BDP?

Po podatkih za 2018 so izdatki za raziskave in razvoj znašali nekaj manj kot 900 milijonov evrov, kar je dva odstotka BDP. To pomeni, da so se izdatki lani povečali, kljub temu pa smo se malenkost oddaljili od strateškega cilja, da bomo do 2020 za raziskave in razvoj namenili vsaj tri odstotke BDP.

To bi pomenilo, da bi zanje prihodnje leto morali nameniti približno 1,5 milijarde evrov ?

Tako je, S tem, da smo že v letih 2012 in 2013 prišli na približno 2,6 odstotka BDP, kasneje so šli ti izdatki malenkost navzdol. Povprečje EU je sicer 2,1 odstotka, mi smo torej rahlo pod to ravno. Več kot tri odstotke so lani za raziskave in razvoj namenile le štiri države: Avstrija, Nemčija, Švedska in Danska.

Kakšen odnos imamo v Sloveniji do okoljskih vprašanj? Recimo, kako pridno ločujemo in recikliramo odpadke?

Drži, okolje je večplasten pojav in stvari težko zreduciramo na enega ali dva kazalnika. To je tema, ki vedno bolj prihaja v ospredje. Postavlja se vprašanje, katere kazalnike okoljske statistike velja vzeti, kako jih povezati in kako zagotoviti te podatke. Na ta in podobna vprašanja bomo konkretnije odgovarjali z domačimi in tujimi strokovnjaki 28. januarja, ko imamo statistični dan 2020. Če pa pogledamo odpadke, je razumljivo, da se je s povečano gospodarsko aktivnostjo in potrošnjo gospodinjstev v zadnjih petih letih povečala tudi količina odpadkov. Konkretno v 2018 smo ustvarili skoraj 500 kilogramov komunalnih odpadkov na prebivalca, kar je 60 kilogramov več, kot leta 2014.

To je pa kar zaskrbljujoč trend...

Da, a po drugi strani se povečuje delež komunalnih odpadkov, ki jih zberemo ločeno. Tej je zdaj že 71 odstotkov. Za primerjavo: pred desetimi leti jih je bilo le 18 odstotkov. To je velika sprememba. Hkrati pa narašča tudi stopnja recikliranja komunalnih odpadkov: v letu 2018 je bila skoraj 59-odstotna in s tem smo v samem vrhu EU, pred nami je le Nemčija, ki je po podatku iz 2017 reciklirala 68 odstotkov komunalnih odpadkov. Druga stvar, ki je pozitivna, pa je poraba vode. V letu 2018 je prebivalec Slovenije porabil povprečno 105 litrov vode na dan, leta 2010 je ta številka znašala 112 litrov. Torej smo porabo vode zmanjšali. Po drugi strani se povečuje delež prebivalstva, ki je priključen na čistilne naprave z vsaj sekundarnim čiščenjem odpadne vode: ta delež je zdaj 68-odstoten.

Bi potemtakem lahko rekli, da v Sloveniji vendarle postajamo bolj okoljsko zavedni?

Seveda, vedno pa je prostor za napredek. Če pogledamo količino izpustov toplogrednih plinov na prebivalca, se Slovenija po podatkih iz leta 2017 uvršča pod povprečje Unije. Takrat smo imeli za pet odstotkov manj teh emisij kot denimo leta 2013. To je spodbuden podatek.

In od kje prihajajo te emisije toplogrednih plinov?

Največ jih izvira iz dejavnosti oskrbe z električno energijo, plinom in paro.

Termoelektrarne?

Tako je. Delež te dejavnosti je 27-odstoten, skoraj petino vseh emisij pa ustvarijo gospodinjstva, predvsem na račun transporta, ki nam povzroča veliko preglavic.

Kako pa kaj izkoriščamo obnovljive vire energije?

Njihov delež je najmanjši pri transportu, tu je znašal približno 5,5 odstotka. Sem prištevamo tudi biogoriva. Skupni delež energije iz obnovljivih virov pa v Sloveniji predstavlja dobro petino energije v končni rabi.

Kaj pa električna in hibridna vozila? Kolikšen je njihov delež?

Zdaj imamo v Sloveniji 1,1 milijona osebnih vozil. Delež električnih in hibridnih vozil se povečuje, a je še vedno majhen, enoodstoten. Sicer pa ima 50 odstotkov osebnih avtomobilov bencinski motor, 49 odstotkov pa dizelski. Ob tem je spodbudno, da je v 2018 17 odstotkov gospodinjstev poročalo, da imajo v svojem bivalnem okolju težave z onesnaženostjo, umazanijo in drugimi okoljskimi problemi. Ta delež se torej je v zadnjih desetih letih zmanjšal za štiri odstotne točke, kar pomeni, da se stvari postopoma izboljšujejo.

V ospredje vse bolj stopa digitalizacija. Kako digitalni smo na pragu leta 2020?

Povečuje se delež uporabnikov interneta, trenutno je to 83 odstotkov oseb, kar je tri odstotne točke več kot pred letom dni. Precej se povečuje uporaba vse trendovskih digitalnih zadev, uporaba pametnih naprav, tudi v pametnih domovih. Povečuje se tudi delež spletnih nakupov. Vedno večja uporaba interneta prinaša tudi nevarnosti, tako pri spletnem nakupovanju kot pri drugi uporabi. Letos je bilo žrtev takih goljufij dva odstotka, oziroma kar 10 tisoč oseb, ki so bile finančno oškodovane zaradi kraje identitete ali pa prejema kakšnega prirčenega elektronskega sporočila oziroma obiska lažne spletne strani.

In še to: vas je kateri statistični podatek v letu 2019 presenetil?

(Smeš) Slovenci smo po naravi nagnjeni k temu, da se pritožujemo in smo tudi pogovorno nevoščljivi. Ena od stvari, ki pozitivno preseneča, je zato ravno podatek, da smo naše zadovoljstvo z medosebnimi odnosi - našimi sorodniki, znanci, sosedi itd. - ocenili s povprečno oceno 8,6 na lestvico do deset. S tako oceno smo bili v EU - skupaj z Avstrijo in Malto - na prvem mestu.

Torej smo najbolj zadovoljni z medosebnimi odnosi?

Tako je. To je absolutno spodbuden podatek, ki pa vendarle nekoliko preseneča, glede na to, kako gledamo sami sebe. Druga zanimiva stvar pa je, da je bilo julija letos prvič v več kot 160-letni zgodovini, kar imamo zanesljive podatke o prebivalstvu na območju današnje Slovenije, med prebivalci več moških kot žensk. Na vsakih 100 moških je bilo tedaj 99,8 ženske. Glavni vzrok je večje priseljevanje iz tujine, med priseljenimi tujimi državljani pa je izrazito več moških kot žensk. V Evropi imajo več moških kot žensk le še Švedska, Malta in Luksemburg.

Vem, da statistiki raje gledate nazaj in govorite na podlagi zbranih podatkov, pa vendarle: kako vidite statistične premike v Sloveniji do leta 2030?

Prebivalcev zaradi priseljevanja verjetno ne bo manj, bo pa več starejših oseb. To s sabo zagotovo pripelje take in drugačne izzive. Okolje bo vedno bolj pod drobnogledom tudi zaradi mednarodnih zvez, ki jih imamo. Kar zadeva gospodarstvo, je zaznati neko ohlajanje, a tako izrazitih šokov, kot 10 let nazaj, verjetno ne bi smelo biti. Trend je tudi, da pri stopnji razvitosti lovimo evropsko povprečje in za zdaj ne kaže, da bi se to lahko kaj spremenilo.